

2

fejér megyei
könyvtáros

IX. ÉVFOLYAM, JÚNIUS

1969

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁROSOK TÁJÉKOZTATÓJA

2

fejér megyei könyvtáros

IX. évfolyam
1969
június

KÖZMÜVELŐDÉSI KÖNYVTÁROSOK TÁJÉKOZTATÓJA

tartalom

BODNÁR LÁSZLÓ	Mit várunk a könyvtárosoktól?	3
	Az Olvasó Népert mozgalom Társadalmi Elnökségének felhívása	5
	Husz éves az ország első falusi könyvtára	7
	Gondolatok a könyvtárról	8
	K ö s z ö n t ő (Cs. A.)	12
MÁJER S. - NEMÉNYI L.	Két évtized olvasók, könyvek között	13
CSABA ORSOLYA	Tíz éves az autókönyvtár	27
JUHÁSZ JENŐ	A szocialista brigádmozgalom és a szakszervezeti könyvtárak	31
	Ünnepi könyvhét 1969	37
	H i r e k	38

Fejér megyei

K ö n y v t á r o s

Közművelődési
könyvtárosok
tájékoztatója

(Körvelélként)

Szerkeszti
a Vörösmarty Mihály Me-
gyei Könyvtár módszer-
tani csoportja.

Székesfehérvár,
Bartók Béla tér 1.
Telefon: 26-84.

Kiadja
a Vörösmarty Mihály Me-
gyei Könyvtár.

Felelős kiadó:
Dr. Csongor Endréné.

Készült a megyei könyv-
tár Rotaprint sokszoro-
sítóján, 400 példányban.
6469 - Székesfehérvár.

E S Z Á M U N K M U N K A T Á R S A I

BODNÁR LÁSZLÓ, az MSzMP Fejér megyei Bizottságának osztályvezetője; Dr.CSONGOR ENDRÉNÉ, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatója; CSABA ORSOLYA, a megyei könyvtár munkatársa; CSUKLY ALAJOS, a megyei könyvtár módszertani csoportjának munkatársa; JUHÁSZ JENŐ, az SZMT Központi Könyvtár vezetője; MÁJER SÁNDOR, a megyei könyvtár igazgatóhelyettese; NEMENYI LÁSZLÓ, a megyei könyvtár módszertani csoportjának munkatársa.

A borítón Dési Huber István
Olvasó munkás című festményének
reprodukciója.

A 4., 30. és 36. lapon SOBOR ANTAL grafikái.

MIT VÁRUNK A KÖNYVTÁROSOKTÓL?

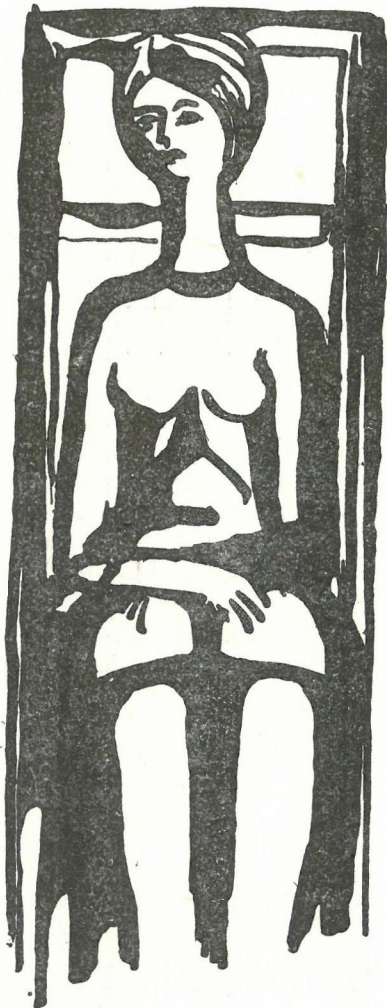
Népünk kulturális életének felemelkedése az elmúlt huszonöt év során jelentős módon felgyorsult, éppugy, mint életünk más területén az iparé és a mezőgazdaságé. Az élet törvénye, hogy először a létfenntartás elsődleges feltételeit kell biztosítanunk, a szellemi felemelkedés bizonyos értelemben az anyagi függetlenség következménye. Természetesen a kölcsönhatások szakadatlan folyamatában a szellemi felemelkedés újabb anyagi forrásokhoz juttatja az emberiséget, s ez emeli az életszínvonal mércéjét. Az MSZMP Központi Bizottsága, éppen ebből a megfontolásból kiindulva dolgozott ki a tudományos életünk területére irányelveket, melyek meghatározzák az elkövetkező évek anyagi bázisának fejlesztését is.

Magyarország könyvtári hagyományokkal alig rendelkezett felszabadulás előtt. A munkásmozgalom keretein kívül, - ott is csak szerény anyagi ráfordítással - szinte csak látszatsmegoldást szolgáltak a gazdaköri, a levante-egyesületi vagy ugynevezett népkönyvtári objektumok. A bennük elhelyezett könyvek színvonala külön téma, lehetne róla vitatkozni sokat. Tüneti kezelés és lényegében látszat volt mindez, hiszen az analfabéták s az alig irni, olvasni tudók ugysem vették igénybe. Ezért volt olyan nehéz dolgunk a felszabadulás után; a tömegek igényelték a szellemi táplálékot, s ha mégsem, oda kellett hatnunk, hogy igényeljék. Az öröklött analfabétizmus, a szellemi igénytelenség, bármennyire optimisták voltunk, nem tűnhetett el egyik napról a másikra; olyannyira nem, hogy napjaink kulturpolitikai feladatai közt számontartjuk. S az a tény, hogy ebben az esztendőben ünneplik a könyvtárosok az első körzeti könyvtár felállításának huszadik évfordulóját - külön érdemel említést, hogy ez megyénket is érinti, - azt is jelenti, hogy a háboru befejezésétől számított ötödik esztendőben már megkezdjük az intézményes könyvtárügy alapjainak lerakását. Tíz esztendővel ezelőtt pedig a községi könyvtárak megalapozásának láttunk, ez újabb lépés volt az intézményi hálózat megszilárdításáért. Tehát mindaz, amit ma megyénkben elkönyvelhetünk e téren - a tágas, szabadpolcos könyvtárak sokaságát községeinkben -, az elmúlt tíz esztendő munkája nyomán sarjadt. De erről a könyvtárosok sokkal többet tudnak, mint én, hiszen tevőleges részesei voltak e hatalmas munkának.

Mit várunk a könyvtárosoktól? - Az MSZMP Fejér megyei Bizottsága, április 29-i ülésén megtárgyalta a megye kulturális, népművelési és művészeti tevékenységét és távlati terveit. E témában a könyvtár látszatra nem kapott különleges szerepet, jóllehet elismeréssel adózott az MSZMP Fejér megyei Bizottsága annak a hatalmas fejlődésnek, amely kü-

lönösen a községi klubkönyvtárakat érinti. Városainkban hasonló a fejlődés. A beszámoló e tárgyban azonban világossá tette, hogy semmiféle kulturális és művelődési kérdés nem állhat meg önmagában, nem fejlődhet az írásbeliség hatalmas hagyatéka nélkül. Ezeket az örökségeket a könyvtárak őrzik. A könyvtári munkának kimondatlanul is nagy szerepe van a kulturális és gazdasági életünk felemelkedésében, hiszen nélküle, a felhalmozott tudásanyag értékesítése nélkül nem fejlődhet sem a technika, sem a mezőgazdaság. Komoly szerepe van a könyvtáraknak az egyre nagyobb jelentőségű információs források közvetítésében, feltárásában is; a hírlapok, tudományos és szakfolyóiratok napi munkánk nélkülözhetetlen eszközei.

Azt várjuk a könyvtárosoktól - és ebben segíteni kívánjuk, elsősorban anyagi eszközökkel a könyvtárak működését -, hogy husz évvel ezelőtt elkezdett munkájukat még nagyobb eredménnyel, több sikerrel folytassák. Ehhez kívánunk a könyvtárosoknak a kétszeres évforduló alkalmából erőt, egészséget.

Sobor Antal grafikája

AZ OLVASÓ NÉPÉRT MOZGALOM TÁRSADALMI ELNÖKSÉGÉNEK
FELHIVÁSA

Hivó szóval fordulunk az irodalom munkásaihoz, írókhoz, könyvtárosokhoz, nevelőkhöz, népművelőkhöz, az értő olvasókhöz és mindazokhoz, akik szívükön viselik a magyar nép műveltségét. Mindnyájunk összefogására, egyöntetű cselekvésére van szükség.

Régebben sokszor és magabiztosan hangoztattuk: olvasó nép lettünk. Sok minden igazolta is ezt. Könyvkiadásunk a szemünk előtt nőtt hatalmasra; klasszikus íróink művei az elmúlt husz esztendőben milliós példányszámon felül jelentek meg; könyvtárhálózatunk immár az egész országot átfogja, a falvaktól az üzemekig, és a könyvtári olvasók megsokasodtak. Mindez kulturális forradalmunk természetes következménye.

Az "olvasó nép" illuzióját mégis el kellett oszlatnunk, hogy tovább tudjunk lépni, hogy szembe tudjunk nézni a reánk váró, új tennivalókkal.

Az eredmények ismeretében indultak meg az olvasásszociológiai vizsgálatok, s ezek olyan adatokat mutattak ki, amelyek komoly számadásra készítenek bennünket. A különböző felmérések szerint az ország felnőtt lakosságának csupán az egynegyede olvas rendszeresen, ide számítva az iskolás gyerekeket is; egy kis töredék alkalmasszerűen, időnként vesz a kezébe könyvet; a nagy többség, a felnőtt lakosság ötvenöt százaléka egyáltalán nem olvas.

Ez a helyzet sürgős és hatékony cselekvésre készítette mindazokat, akik szívükön viselik az irodalom, a kultura gondját. A társadalmi fejlődésnek olyan szakaszába jutottunk, amikor az előttünk levő nagy feladatok nemcsak igénylik, de megkövetelik, hogy valóban mielőbb "olvasó nép"-pé váljék a magyar nép.

Két irányban kell munkálkodnunk. Egyrészt el kell juttatnunk az irodalmat azokra a "fehér foltok"-ra, ahol egyáltalán nem olvasnak; másrészt a már meghódított területeken is tovább kell lépünk az izlés formálásával, az igény növelésével. Több évig, több évtizedig tartó, emberformáló munkára vállalkozunk, amely napról napra megújuló leleményt és szívósságot követel mindazoktól, akik szolgálatába szegődnek.

A feladat nagysága és fontossága arra ösztönözte az Írószövetséget, hogy mozgalmat indítson az "olvasó népért"; olyan mozgalmat, amely magába öleli a magyar társadalom minden rétegét és minden fontosabb kulturális intézményét. A kezdeményezés mára kibontakozott, s társadalmi, hivatali szervezetek egész sora csatlakozott hozzá. A Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a Kommunista If-

jusági Szövetség, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, a Szövetkezetek Országos Szövetsége, a Művelődésügyi Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium és a Munkaügyi Minisztérium illetékes főosztályai, intézményei, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, az egész magyar könyvtárhálózat, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése – mind magukévá tették a mozgalom törekvését. Az elkövetkezendő munkához kérjük mi most a segítséget, a szolgálatvállalást. Találja meg a kezdeményezésben és a cselekvésben mindenki a maga feladatát. Az a cél, hogy minden termékenyítő gondolat – bármily szűk körben is fogalmazódjék meg – közös értékévé váljék, s az egész nemzet műveltségét gyarapító, közös munkára serkentsen. Bizunk abban, hogy hívó szavunk meghallgatásra és megértésre talál, s elkezdjük szép, de nehéz munkánkat.

BERNÁTH AURÉL	ILLÉS ENDRE	NÁDASDY KÁLMÁN
Kossuth-dijas festőművész	Kossuth-dijas író	Kossuth-dijas rendező, a Színház- és Film- művészeti Főiskola főigazgatója
BUGÁR JÁNOSNÉ, a Hazafias Népfrent főtitkárhelyettese	ILLYÉS GYULA	VERES PÉTER
DARVAS JÓZSEF	JÁNOSSY LAJOS	Kossuth-dijas író
Kossuth-dijas író	Kossuth-dijas fizikus	VIRIZLAY GYULA, a Szakszervezetek Országos Tanácsa titkára
ERDEI FERENC	LENGYEL JÓZSEF	
Kossuth-dijas akadémikus	Kossuth-dijas író	
FÁBRI ZOLTÁN	MAJOR TAMÁS	
Kossuth-dijas filmrendező	Kossuth-dijas színművész	

HUSZ ÉVES AZ ORSZÁG ELSŐ FALUSI KÖNYVTÁRA

Amikor 1949 áprilisában az első körzeti könyvtár megalakult Veszprémben, és röviddel ezután, még ebben a hónapban, április 24-én falusi könyvtárat avattak Mezőszentgyörgyön, talán a szervezők, szocialista könyvtárügyünk első munkásai sem gondoltak arra, hogy milyen ellentmondásos, nehézségekkel tüzdelt, de nagyszerű fejlődés útjának első alapköveit rakták le a dunántúli kis községben. Azóta Mezőszentgyörgyön az ország szeme, az évfordulók pedig jó alkalmat nyújtanak a történetek áttekintésére, a számvetésre. A két intézmény, a ma már modern, minden igényt kielégítő Eötvös Károly Megyei Könyvtár és a mezőszentgyörgyi jól felszerelt községi könyvtár a meghívott írók, régi könyvtárosok és kulturális munkások előtt meggyőzően reprezentálta könyvtárügyünk fejlődésének irányát, eredményeit.

Az ünnepek, melyek szervezésében a Magyar Írók Szövetsége is részt vett, Veszprémben kezdődtek. Simon István Kossuth-díjas költőnk megnyitó szavai után Sallai Istvánnak, a KMK főosztályvezetőjének nagy érdeklődéssel kísért előadását hallgatták meg a résztvevők, majd Sebestyén Géza, az OSZK főigazgatóhelyettese szolt az évforduló jelentőségéről.

A koradélutáni órákban Mezőszentgyörgyön, a könyvtár falán elhelyezett Eötvös Károly emléktábla koszoruzásával folytatódott az ünnepek. Itt Pap László megyei művelődésügyi osztályvezető köszöntötte a megjelenteket, majd Páldy Róbert, a Könyvtáros főszerkesztője emlékezett a magyar könyvtármozgalom indulására.

Ezután Kondor Istvánné, a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtárosztályának vezetője átadta a minisztérium ajándékát, Nagy Sándor szobrászművész alkotását a községi könyvtárnak. A nap mezőszentgyörgyi eseményeinek az adott páratlan jelentőséget, hogy itt hangzott el az Olvasó Népiért Mozgalom Társadalmi Elnökségének felhívása, melyet - tekintettel rendkívüli fontosságára - fentebb mi is közlünk. Ezt követően Fábrián Zoltán író szolt a könyv, az olvasás társadalmunkban betöltött szerepéről, fontosságáról. Az ünnepeken megjelent Kocsis István, első mezőszentgyörgyi könyvtáros, aki jelenleg is a faluban él.

A mezőszentgyörgyi Eötvös Károly Községi Könyvtár, mely az alig több mint 200 kötetes egykori népkönyvtárból fejlődött a mai, korszerű, szabadpolcos, klubhelyiséggel is rendelkező községi könyvtárrá, első ízben 1966-ban nyert komoly felújítást. A könyvtár mellett Eötvös-muzeum és hangulatos eszpresszó kialakítását most végzik az épületben.

Husz esztendő már a társadalom életében is hagy maga után maradandót. A szocialista könyvtárhálózat építésének első állomása, husz évvel ezelőtt, Mezőszentgyörgy és Veszprém volt, az ország első körzeti s az első falusi könyvtár itt alakult meg.

Mi a véleménye megyénk könyvtárügyéről, husz esztendő távlatából ítélve?

Magyarország sajnos, nem rendelkezik könyvtári tradíciókkal, s ez nyomot hagy országos könyvtárügyünkben is. A félféudális, monarchikus gazdasági rendszer, a Horthy-reakció, mely tüzzel-vassal igyekezett elnyomni a Tanácsköztársaság nagyszerű kezdeményezéseit, s kitörölni azokat még az emlékezetből is, a hárommillió koldus országát még kenyérhez sem juttatta, nem hogy könyvhöz, kulturához. A szervezett ipari munkások életében s az illegális munkásmozgalomban azonban jelentős szerepet játszott a könyv. Persze, elsősorban az ország fővárosában, s még néhány vidéki városban. A munkásmozgalom egyik legnemesebb tradíciója, az olvasás, az olvastatás, csak a háború után, a negyvenes évek végén nyerhetett ismét létjogosultságot. Fejér megye nem volt az ipari vidékekhez sorolható, s így, bár voltak kisebb-nagyobb gazdaköri könyvtárai, Fehérváron városi könyvtár, volt könyvtára a Vörösmarty Körnek. Állományát kevesek, az utóbbiakét pedig csak a kiváltságosak olvashatták, még a néptanítók sem teheték be oda a lábukat. A negyvenes évek végén megkezdte működését a városi könyvtár, megyei könyvtárrá azonban, csak 1952-ben alakult.

A mezőszentgyörgyi falusi könyvtár, mint ilyen, első az országban. Mit tud erről?

Ennek a kis községnek, amikor odahelyezték az első népkönyvtárat, már olvasómozgalmi tradíciói voltak. A múlt század elején a református egyház majdnem száz könyvet nyújtott át a falu lakóinak, s ezeket a templom egyik sarkában helyezte el. A századforduló után ugyancsak működött itt gazdaköri könyvtár, melyet a kormányzat földművelési tárcája szorgalmazott. S ez a könyvtári tradíció érződik ma is községünkben, melynek 450 olvasója a lakosság 25 százaléka. Háromezer kötet könyve azt jelenti, hogy minden lakójára 2,5 könyv jut. Ideális számok ezek, de a község hagyomány-szeretetéről, - mellyel Eötvös. Károly emlékét s a könyvtár ügyét ápolja -, ugyancsak elismeréssel kell szólnom. Kocsis István cipész volt a község, s ezek szerint az ország első falusi könyvtárosa. Aztán két fia váltotta egymást ebben a beosztásban, majd Kalocsai Irén lett a könyvtáros; s mikor ő a Megyei Könyvtárban folytatta munkáját, Szalay Károly vette kézbe hosszú évekre a község könyvtár-ügyét.

* A Balogh Ödön ujságíró és Dr. Csongor Endréné könyvtárigazgató között közelmúltban lefolyt beszélgetést közöljük.

Egyetlen helyiségben, szekrényekben volt a könyv, s gyakorta az olvasó házához kellett vinni. Így kezdődött. Korántsem ismerünk azonban minden részletet. Mezőszentgyörgy könyvtártörténetét meg kell írni, mert ez a kis község akkor is a falusi könyvtárügy muzeuma máris, ha nem Eötvös Károly humanista író lakóházában lenne ez a ma már szabadpolcos, több helyiséggel rendelkező, neonfényes könyvtár.

Fejér megyében az elmúlt évek során jelentősen fejlődött a falusi könyvtárhálózat. Ha erről szólna néhány szót.

Kilencvenhat községünkben mintegy ötvenben olyan korszerű és esztétikai szempontból is magasan álló könyvtárunk van, amelyben már nyugodtan végezhetjük a könyvtárak, gyűjtemény-jellegű egységek kialakítását. Megteremtettük a gyűjtemények kialakításának feltételét. Ezek az intézmények a klubkönyvtári kategóriától kezdve, a járási intézményig különbözőeket foglalnak magukba.

A könyvtárak állománya, összetétele megfelel-e a kívánt követelményeknek? Vagyis, milyen az anyagi ellátásuk?

Hosszu ideig fáradoztunk azon, hogy az országos követelményeknek megfelelően, elérjük az egy lakosra jutó normákat. Sajnos, az új mechanizmus arra kényszerített minket, hogy két lépést hátra tegyünk meg. Ugyanis, annyira magánjellegűen községi ügyé vált a könyvbeszerzésre fordítható összeg, hogy szinte semmi beleszólásunk nincs. Régen a meggyőzés eszközeivel éltünk és érveltünk, gyakran sikerrel. De az önállóság most már teljesen a községi vezetés belátására bizza, mivel és mennyivel töltik meg az igen gyakran megyei erőből létrehozott, korszerű intézményeket. A múlt év végén 1000 lakosra 1500 kötet könyv jutott, a betervezett 1680 kötetel szemben. Az új mechanizmus évében jelentősen csökkent a könyvbeszerzésre fordított összeg, s 1969-ben még mélyebb szintre esett. Nem megnyugtató jelenség ez, de abban reménykedünk, átmeneti állapot az egész. Mi megértjük, hogy a korszerűbb intézmény fenntartása anyagi áldozattal jár, de a község vezetésének azt kell megértenie, hogy a korszerű intézmény a lakosság felé - kötelez. A könyvbeszerzésnek folyamatosnak kell lennie, mert ha nem az, a könyvtár funkció-jellegén esik csorba. Vannak fontos könyvek, melyek kiadására igen ritkán kerül sor. Ha elszalasztjuk, nem lehet talán évtizedekig beszerezni.

Hány olvasó van a megyében?

60000 olvasó, s mintegy 600000 kötet könyv a könyvtárainkban. Sok? Kevés? Mindkettő. Egy könyvtár összetételében dől el, megfelel-e az igényeknek, vagy nem. Sajnos, sok az elavult szakirodalom, az elrongált szépirodalom; a gyermekirodalomról szólni sem merek. Kivonni mégsem tudjuk, mert nem áll rendelkezésünkre a pótlásukhoz szükséges pénz. Gyermekkönyveinket sok idős ember is olvassa, rongálódnak. Pedig a könyvtárba szoktatást gyermekkorban kell elkezdni. A gyermekek olvasóvá nevelése mindennél fontosabb, belőlük lesz a jövő nemzedéke. Sok szép gyermekkönyvtár kellene, sok könyvvel. A gyerekek ott vannak minden könyvtárban. Csak kiszolgálni kéne őket szép, izléses kivitelű

könyvekkel. Persze, ha Mezőszentgyörgy első könyveire gondolok, melyek alig érték el a kétszáz kötetet, óriási a fejlődés. Hiszen akkor indultunk, mondhatjuk így: a nulláról. És ma a megyében, csak az állami könyvtárakban a lakosság 16 százaléka olvas. Jelentős szám ez. És hányan olvasnak még a szakszervezeti könyvtárakban, az iskolai könyvtárakban, a szakkönyvtárakban...

És a magánkönyvtárak? Azokról mi a véleménye?

Sajnos, ünneprontó kell, hogy legyek. Az olvasó rendkívül körülményes, bonyolult uton "termelődik". Felkelti valami a figyelmét. Olvasni kezd, könyvet vásárol. Aztán felfedezi a könyvtárat. A könyvtár serkenti szellemi étvágját, vásárlási kedve fokozódik. Vásárol és könyvtárba jár. Aztán rájön, képtelen a könyvkiadással, növekvő érdeklődésével lépést tartani, erre a pénze sem elegendő. Korlátozza a vásárlást, mert otthon elhelyezni sem tudná a könyveit. És itt következik a könyvtár fontos szerepe az egyén életében. A könyvtár gyűjtemény, ahol évtizeddel ezelőtti folyóiratokat, ujságokat, könyveket, helyismereti tanulmányokat, szakkönyveket tervszerűen szerzeményeznek, feltárnak. És semmiképp nem azonos a magángyűjteménnyel, melyek viszonylagos teljességére csak a Nádasdy és Esterházy grófok törekedhettek, elsősorban anyagi stabilitásuk folytán. A magángyűjtemény, akár régiségeket, akár képzőművészeti tárgyakat tartalmaz, nem azonos a társadalom minden tagjának rendelkezésére álló gyűjteménnyel. Azért örülünk nagyon a könyvvásárlóknak, mert belőlük idő múltán könyvtári olvasó lesz, ha nem váltak máris azzá.

Megyénk élenjáró és országos érdeklődés re tart számot a klubkönyvtárak létrehozásában. Erről mi a véleménye?

Elenjáróak vagyunk, de sajnos nem abban, amiben egyesek vélik. A klubkönyvtár nem új találmány. A polgári országok Nyugaton régen "kitalálták". Mi átültetjük sajátos hazai körülményeink közé. Szabó Ervin, a magyar népkönyvtár mozgalom megteremtője azt írja, hogy egy könyvtár mindennel kell foglalkozzon, ami felkelti maga iránt az érdeklődést. Hogy odacsalja az olvasót. Hogy jól érezze ott magát. Persze, a munkás és paraszt olvasó. A polgár gyermeke könnyen rászokik a könyvre, hiszen az apja, az ükapja is könyveken nőtt fel. A munkás és paraszt, eleve hátránnyal indul a polgárral szemben. Tehát segíteni kell neki. Ezt még a polgári országok is így itélik meg. Differenciált ipari szakmunkás nagyon sokára lesz az alig író-olvasó parasztból. Differenciált paraszt sem lesz, az alig író-olvasó parasztból. Nemrég olvastam, hogy egy washingtoni népkönyvtártól megvásároltunk, vagy meg fogunk vásárolni egy lemezt, amely világhíressé lett, ugyanis 1942-ben Bartók Béla és Dohnányi játékát örökítették meg rajta, mely a könyvtár olvasói előtt hangzott fel - bizonyára zenei nevelés céljából. És hadd jegyezzem itt meg, hogy évek óta itt vannak a felszereléseink, hogy zenei részlegünket megnyissuk, de nincsen helyiségünk. Ma már keleti és nyugati országban egyaránt működik zenei részleg minden valamire való könyvtárban. A klubkönyvtár olyan intézmény lehet, ahol rendelkezésre áll a könyvtár, mint központi létesítmény, s körötte a nép-

művelés egyéb helyiségei, ahol nem hagyományos módon a kis csoportos foglalkozásra nyílik lehetőség. Mondanom sem kell, nem a szakköri szobákra gondolok, mely lehet egyik, de nem központi téma. És nem a kártyapartira, lemezjátszásra, táncra, bálra, mert ez nem népművelés, hanem népszórakoztatás, s remélem, a falusi presszókban, vendéglőkben megfelelő helyükre találnak rövidesen. A hírlapólvására gondolok, az ismeretterjesztés válogatott, és szemléltető módszereire, az irodalmi színpadokra, a művészeti körökre, az ifjuság okos foglalkoztatására, nem beat zenekarokra, író-olvasó találkozókra, ankétokra, és sorolhatnám tovább. Ezen foglalkozásokhoz teremtettük meg az objektív feltételeket, és engedje meg, hogy erre a semmiből előteremtésre térhessek ki néhány szóval.

Még három éves sincs ez a mozgalom, amely előtt két kezemen számolhattam meg, hány igazán szép könyvtárhelyiségünk van. Létrehoztunk kettőt, Rácalmáson és Fehérvárcsurgón. Aztán járásoként megszerveztük a községi vb-elnökök tapasztalatcseréjét. Megmutattuk a két klubkönyvtárat. Ekkor még országos szinten hire-hamva sem volt a "besorolásnak", mellyel oly egyszerűen elintézték más megyék ezt a kérdést. Aztán létrejött a harmadik, a martonvásári. Ezt követte a tabajdi, a mezőfalvi, a nagyvelegi, a velencei és a többi. Nincs a megyében községi tanácselnök, aki ne látta volna valamelyiket, s ne mondta volna, ő különbet épít majd. Ez a mozgalom különösen a székesfehérvári és sárbovárdi járásban volt erős, de nem is ez a teljes igazság. A dunaujvárosi járás, mi volt ott uristen, három évvel ezelőtt! Egyetlen megfelelő elhelyezésű könyvtár a járásban, az ercsi... Ma pedig már csak kettő van az egész járásban, amely még korszerűtlen, kicsi.

A klubkönyvtárak közös erőből születtek. Segített a járási vezetés, a községek nagyon sokat, s mi is "harcoltunk" velük. Ötven szép, korszerű könyvtár. Vagyon. Kincs. És 60 000 olvasó ember - ez a klubkönyvtári mozgalom igazi eredménye. Nem szabad összetéveszteni a klubkönyvtárak funkciót a népművelés korszerűtlen eszközeivel. A korszerű népművelés, igenis a könyvre épít. Ezért új fogalom hazánkban a klubkönyvtár, de nem végleges, hanem olyan átmeneti, városban és falun egyaránt alkalmazható népművelési forma, melyen belül a könyvtár rendeltetése igen fontos szerepet kap. És a könyvtár hangsúlyozott szerepe egész népünk életében növekedőben van.

A hat évvel ezelőtti 28000 olvasóval szemben a 60 000 olvasó minőségi változást is jelent. Nem azonos a mai olvasó a tíz, a husz évvel ezelőttivel. Műveltebb és okosabb, több, s nemcsak számszerűségében.

Végül megyénk könyvtárügyéről néhány szót.

Elmondtam. Valamiben egészen élen járunk. Ez az intézmények megteremtése. Van, amiben hátul vagyunk. A könyvtárak fenntartására fordított összegekben. Persze, Fejér iparosodó megye, és a nagyközségek "hazája". Ezért vagyok optimista. Fejér megye könyvtárügye most már a községek kezében van. Az igény óriási a könyvtárakkal szemben. Csak meglátni kell, és kielégíteni, következetesen.

Husz év sok, és kevés. Mezőszentgyörgy óta sok történt, napjainkban is, egyre történik.

Összeszámlálni is nehéz lenne, hogy a két évtized alatt hány embert segítettek hozzá a megismerés élményéhez. Csöndesen, szerényen szolgálva az írott szót, a könyvtárrá halmozódott emberi tudást. Ennek a szolgálatnak nincs kézzel fogható mérhetősége, de értékét őrzi az emlékké nemesegett tettek sokasága, a hivatássá vált munka szépsége.

Három könyvtárost köszöntünk tiszta emberi szóval. Azokat, akik ott álltak a széles néptömegek számára megújult magyar szocialista könyvtárügy bölcsőjénél, akik husz éven át vállalták az ember igéjének magvetését.

Az örök fiatal GÁBOS BÉLA immár ötven esztendeje adja az emberek kezébe a könyvet Nádasdladányban. Tanítója a falunak a szó betű szerinti és átvitt értelmében is. Nemzedékek tanulták tőle a betűvetést, és generációkat indított el az olvasó emberréválás útján. Az ötven évből két évtized az ember - az egyszerű ember szolgálatába állított könyvtár polcai között telt el, s bár az életkor jelzői megszapordtak, Gábos Béla ma is az egész falut tanító ember - a könyvtáros.

Az első igazán közművelődési könyvtárban, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban kapta szakmai indítását VENESZ BÉLA, hogy egy új város könyvtárügyének alapozója legyen. Igazi alapozó munka volt, amit végzett, ha igen nehéz körülmények között is -, de a várossá nőtt falak rakásával egy időben teremtette meg a közművelődés dunaujvárosi otthonát, az élő könyvtárat.

A megye s így az ország közművelődési könyvtárügyének indulásakor kezdte ajánlani a tudás forrását KALOCSA IRÉN, a megyei könyvtár dolgozója - ott, a Forrásnál, az elsőnek avatott népkönyvtár, a mezőszentgyörgyi munkatársaként. Szerénysége, emberi tartása minden könyvtáros példaképévé avatja.

Köszöntjük a három könyvtárost - az elsőket. Egyszerű, emberi szóval: továbbí alkotó munkát, eredményeket és jó egészséget kívánva.

Köszöntő

Cs.A.

Két évtized a hazai olvasási kultúra szolgálatában már eredményekkel is mérhető idő. Pedig az utat megjárni, mely az első falusi könyvtár születésétől a tanácsai hálózat mai fejlettségi fokáig vezet, nem volt könnyű. Különösképpen falun nem, ahol szinte mindent az alapok lerakásánál kellett kezdeni, s a szellemi sötétség elosztatásáért a pár száz kötetes kis könyvtárak sokszor magányos fáklyaként világítottak. Ahol semmi más nem vert gyökeret, vagy hosszabb-rövidebb virágzás után minden kiveszett, ott volt a csendben munkáló könyv, a falvak iskoláiban, eldugott szekrényeivel meghuzódó könyvtárak alakjában.

Abban, hogy a magyar falu könyvtárügye ma nem itt tart, hogy a könyvek egyre előkelőbb otthonokra lennek s évről-évre sokasodnak a községekben, hogy olvasó generációk indulhatnak már a falvakból is, nem csak a ráköltött több forintnak van része. A magyar falusi könyvtárügy fölemelkedésének útját olyan emberek egyengették, tartották tenyerükön, akiknek a mindennapi, alig fizetett munkáját hivatástudat lelkesítette és avatta küzdővé, szívóssá a lesujtó meg nem értéssel szemben vagy a szürke közöny napjaiban.

A könyvtártörténet nem jegyezhet föl minden nevet. Mi is, ezen a helyen csak ötükről emlékezhetünk, a legrégebbiek közül: minden járásból egy könyvtárost kerestünk meg magnetofonunkkal, beszéljenek ők a megtett utról. Gábos Bélát Nádasdladányban, Bognár Sándort Nagyvelegen, Palágyi Józsefet Nagyvenyimben, Tihanyi Lászlónét Csabdin és Boross Jenőné Szabadhidvégen. Mindnyájan tiszteletdíjasok. Így szokták mondani: mellékállásuk könyvtáros. Mi úgy érezzük: ezt napi nyolc órában sem lehetne náluk nagyobb úgyszeretettel, lelkesebben csinálni...

■ Hány éve vette át a könyvtár vezetését? Hogyan emlékezik vissza az akkori állapotokra?

GÁBOS BÉLA: 1920-ban, amikor állásomat itt elfoglaltam, tagja lettem az olvasókörnek, és mint fiatal pedagógust, megválasztottak könyvtárosnak. Attól kezdődőleg, mint könyvtáros működtem egészen a felszabadulásig, amikor a könyvtárunk működése megszűnt, és csak újólag kezdődött, amikor már mint községi könyvtár működött tovább.

Havonta körülbelül kétszer kölcsönöztem könyveket. A könyvtári állomány, a régi leltár alapján 4-500 kötet között volt. Folyóirataink voltak, amelyeket beköttettünk, de ezek természetesen mind megsemmisültek a háború alatt.

Az olvasó tagok évente 20 koronát, később 20 pengőt fizettek mint tagsági díjat, könyvtári használatra. Külön, kölcsönzéskor nem fizettek. Nekem mint könyvtárosnak, tiszteletdíj vagy más díj nem járt, ezt mint "társadalmi munkát" végeztem. 1920 évtől kezdődően, mióta a könyvtárt vezetem, körülbelül átlagban 40-50 tag volt hajlandó minden évben megfizetni ezt a tagsági díjat, amely a könyvtár fenntartását célozta. A tanítók, a papok, a gazdatisztek, segédtisztek és az iparosok egy része voltak tagjai az olvasókörnek.

A könyvtár állományában szépirodalmi művek voltak többségben, melyek egy része, töredéke most is megvan a könyvtárban; ezenkívül utleírások, folyóiratok is voltak, mint a Vasárnapi Ujság, a Kakas Márton...

Régebben iparos kör is volt a községben, ennek is volt bizonyos kisebb könyvtára, és az iskoláknál is volt a vallás- és közoktatásügyi miniszter által juttatott, ugynevezett földművesszövetkezeti könyvtár. Kevés könyvük volt, 100-150 darab például az én iskolámnál.

Ennek a községi könyvtárnak a vezetését 1949-ben vettem át. A régi könyvtár szekrényeit hurcolták egyik helyről a másikra, a könyvek már hiányoztak belőle, majd az iskolában, ahol igazgató voltam, adtam helyet ennek a községi könyvtárnak. Végül ennek a régi gazdakörnek a helyiségébe, ahol jelenleg is van a könyvtár, a könyvszekrényt áthoztuk, és ide kaptuk már a megyei könyvtártól a letéti könyveket.

BOGNÁR SÁNDOR: A MAHART-nál dolgoztam, 1960-ig, akkor mentem nyugdíjba. A könyvtárat ekkor vettem át. Még mielőtt nyugdíjba jöttem volna haza, az akkori vb-elnök mindig mondta, hogy Sanyi bácsi, siessen haza nyugdíjba, mert mi magára várunk, mert nem találunk itt könyvtárost. Elvállalom-e? - kérdezte. Elvállaltam. Pedig álomban sem jutott eszembe, mint hajósnak, hogy én könyvtáros legyek. Fiatal koromtól kezdve, ha valami kis pénzem volt, mindig könyvekre gyűjtöttem. Nekem olyan könyvtáram volt, hogy valami 1200 forint értékűt hoztam be ebbe a könyvtárba, csak saját magam. És itt emlitem meg, hogy a későbbi sok beszélgetés, agitáció eredményeként a községben éveken át igen sok könyvet hoztak be házaktól, ajándékba. Azelőtt nem volt annyi pénzünk mint most, nem tudtuk volna másképp fölfejleszteni a könyvtárat. Volt úgy, hogy kaptam, nem is egy családtól négy-ötszáz, sőt nyolcszáz forint értékű könyvet ajándékba.

PALÁGYI JÓZSEF: A község alakulásakor, 1947 augusztus 1-én kerültem Nagyvenyimre. A község szervezésével voltam megbizva, mint közigazgatás vezető. A tanácsrendszer megalakulása idején tanácstitkárként működtem, majd pedagógushiánnyal küzdő községünkben az ötvenes években, különbözeti érettségivel és a tanítóképző elvégzésével a pedagógus pályára léptem. Hamarosan igazgatóhelyettes lettem, és az akkori könyvtáros munkakörét vállaltam, tiszteletdíjas minőségben. A párszáz kötetes

könyvtárat vándorládában vettem át. Jelenleg már közel 4000 kötetes könyvtárat vezetek, amely a megye és a helyi tanács anyagi támogatásával korszerűen berendezett, szabadpolcos könyvtárrá vált, és mint klub-könyvtár működik.

Könyvtáros elődöm az iskolában kölcsönzött, önálló helyiséggel akkor még nem rendelkezett a könyvtár. Amikor átvettem, én is a szolgálati lakásom melletti egytantermes iskolában, szekrényekben elhelyezett könyvanyagot kezeltem. Igaz, már ekkor elég jól festett; üveges szekrényeink voltak, a könyveket megfelelően kifordítva, kiállításokat is készítettem. Már az akkori körülmények között is igyekeztem a lehető legjobban kiszolgálni az olvasókat. Bár iskolapadokban kezeltük, forgattuk a könyveket, sokszor csak családom közreműködésével tudtam kiszolgálni az igényeket, mert az érdeklődés már kezdetben nagy volt.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: 1953 áprilisában vettem át a könyvtár vezetését. Akkor még kicsi volt a könyvtár, egy fekete tipusszekrényben volt vagy 120-150 darab könyvünk. Egy héten egyszer, vasárnap délután volt kölcsönzés. Először az iskola folyósóján volt a könyvtár. Még tavasztól őszig, míg be nem jöttek a hidegek, ott lehetett. De már november - decemberben az iskola folyósója is hideg volt. Állandóan szaladgálnom kellett a takarító asszony után, hogy adja oda a kulcsot, hogy be tudjak menni az iskolába, utána meg mindig vittem vissza neki. Volt néhány 7-8. osztályos jó olvasóm, akik rendszeresen látogattak, velük beszéltem meg, hogy a lakásomra költöztetjük a könyveket. Ha itt lesznek a könyvek, legalább télen, melegen lesznek ők is és én is. A férjem nem is tudott róla. Mire hazajött, már az előszobában állt a fekete szekrény. Három évig kölcsönöztem innen, a lakásból. Az embereket nem zavarta, hogy ide kellett jönniük; jöttek sokan, akkor is voltak szép számmal rendszeres olvasóim. Körülültük az asztalt, a könyvek között válogattak, elbeszélgettünk, egyik-másikkal hosszasan is. Mikor azonban kezdtük a könyvtárat felfejleszteni, és rendszeresen kaptunk a járási könyvtártól frissítést, új hely után kellett nézni. Ott állt a párthelyiség, amely nem nagyon volt kihasználva. Szóltam a tanácselnöknek, aki párttitkár is volt egy személyben, hogy megkaphatnánk-e könyvtári célra. Azt mondta, költözzek oda. Nekik is volt ott egy szekrényük, amely üres volt, így két szekrényben már el tudtam helyezni a könyveket. Később aztán, amikor a községé lett a könyvtár, vásároltunk rendszeresen. Kaptunk a szövetkezettől is ajándékot, de a megyei könyvtártól is többször. Szépen gyarapodtunk, évről-évre.

BOROSS JENÓNÉ: Tíz éve vettem át a könyvtár vezetését. Rettentő körülmények között működött akkor, ha azt egyáltalán működésnek lehet nevezni. Az akkori hetvenhat olvasóból aktív volt körülbelül harmincnyelc, úgy, hogy egészen előlről kellett kezdeni az egészet. Felnőtteket szerettem volna olvasónak szerezni, s ez általában személyes beszélgetés útján sikerült. Mindenkit ismerek a faluban; akiről gondoltam, hogy van ideje vagy szereti a könyvet, mondtam, jöjjön el és nézze meg a könyvtárat, milyen könyveink vannak. Nagy állománnyal nem lehetett dicsekedni, talán 600 darab letéti könyv volt, de aztán annyit sikerült a ta-

nácsnál elérnem, hogy emelték az addigi könyvbeszerzési keretet. S aztán így, lassan-lassan sikerült az olvasók számát a jelenlegi négyszázra felemelni. Most is nagyon nehéz olvasót szerezni, és nagyon nehéz megtartani is őket, mert majdnem minden házban van televízió.

■ Az eltelt évek során a könyvtár nagyot fejlődött. Mit tart a legjelentősebb változásnak, a legnagyobb eredménynek?

GÁBOS BÉLA: A legnagyobb eredménynek tartom, hogy községi könyvtár lett. Akkor 340 darab könyvből állott a könyvtárunk, azóta most már 4000 kötetten felül vagyunk. És a község nagyon szépen dotálja a fenntartását, mert nemcsak a kiadásokat, a takarítást, világítást, fűtést, hanem minden évben 5-6000 forintot irányoz elő könyvbeszerzésre a költségvetésében.

BOGNÁR SÁNDOR: Az elmúlt időszakban az olvasókkal és a szélesebb körben folytatott beszélgetések odavezettek, hogy most több mint 350 olvasónk van, pedig 1000 lakosu sincs ez a község. Nagyon megszerették a könyvtárt. Igaz, én sokat vittem ki házakhoz könyvet, olyanoknak is, akik azelőtt soha nem olvastak.

PALÁGYI JÓZSEF: Legnagyobb eredményünk 1964-ben volt, amikor könyvtárunk a tiszteletdíjas községi könyvtárosok versenyén az első helyezést érte el. Az ekkor kapott zászló még most is disze könyvtárunknak.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: A legnagyobb változást, eredményt abban jelölhetném meg, hogy önálló, külön helyiségbe tudtunk költözni, ahol minket nem zavar senki. Ez a könyvtár életében nagyon fontos dolog.

BOROSS JENŐNÉ: Az eltelt időszak legnagyobb eredményének tartom, hogy a hozzám beiratkozott olvasók csak ha elköltöznek, vagy pedig ha meghalnak, vagy férjhez mennek vidékre, akkor maradnak csak ki. Nálam a diákok is évről-évre visszatérnek, őket már én neveltem olvasókká, azt lehet mondani, második osztályos koruk óta. Jönnek a középiskolások - vagy megírják, milyen könyvekre van szükségük - a fehérváriak, enyingiek, tamásiak, és nyáron is nagyon szépen járnak, amikor itthon vannak.

■ Hogyan jellemezné a község lakossága és a könyvtár kapcsolatát az indulás évében és most?

GÁBOS BÉLA: Akkor a községnek körülbelül 5-10 százaléka volt olvasó, ma pedig 25 százaléka.

BOGNÁR SÁNDOR: Először bizony szomszédról-szomszédra, mindenhova járogattam, mondtam, hogy milyen jó könyveink vannak, milyent szeretnének olvasni, ezt mindig megkérdeztem. S így lassan-lassan elértem, hogy olvasóvá lett ez a község.

PALÁGYI JÓZSEF: Eleinte jóformán csak az iskolások vették igénybe a könyvtárt, jelenleg azonban már a lakosság minden rétege rendszeresen olvas; sőt, mióta klubkönyvtárrá alakult - mult év januárjától mint népművelési ügyvezető is működöm -, rendszeres látogatottsága van a felnőttek részéről is.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Sokat fejlődünk az olvasók számának tekintetében is. Kezdetben az a kevés könyv bizony nem vonzott annyi olvasót, mint a mostani gazdag állományunk. Eleinte főleg csak a gyerekek jártak, és vitték haza szüleiknek az olvasnivalót. Ma ez másképp van, eljönnek ők is. - De változott például a beiskolázás is. Többen járnak gimnáziumba, középiskolákba is, és ha nem kapják meg a kötelező vagy ajánlott olvasmányukat Bicskén vagy az iskolai könyvtárból, eljönnek hozzám. Mert én ügyelek arra, hogy lehetőleg ezeket is beszerezsem. Persze, azért még vannak hiányosságaink, kellene még lexikonok, kézikönyvek nagyobb számban, amelyeket a diákok is hasznosan forgathatnának.

BOROSS JENŐNÉ: Az indulás évében arra is elég volt rászedni az embereket, hogy csak bejöjjenek körülnézni. Nem is tudom, valahogy féltek tőle... Sokat visszatartott az is, hogy esetleg fizetni kell. Amikor megtudták - a gyerekek útján is nyilvánosságra hoztam, hogy nem kell fizetni semmit -, ez is vonzóerő volt. Másrészt pedig az, hogy 26 éve itt lakom, annyira ismerem már az embereket, hogy mindig tudtam, kinek mit ajánljak. A személyes ismeretség sokat számított, a jó viszony mindenkivel.

■ Megkapta-e munkájához szükséges mértékben a segítséget a felettes szervektől?

GÁBOS BÉLA: Mindenben megkaptam, s ez tette lehetővé, hogy most van egy modern kis könyvtárunk, ha nem is egészen megfelelő helyiségben, de mindenképpen merünk büszkélkedni vele. Ezt a megyei könyvtárnak és a községi vezetőségnek köszönhetem.

BOGNÁR SÁNDOR: Munkámhoz mindig megkaptam a szükséges segítséget. Ezt mutatja az is, hogy két ízben voltunk a járás legjobb könyvtára. - Azt, hogy most itt tartunk, ilyen szép a könyvtárunk, elsősorban a járási és a megyei könyvtárnak köszönhetem. A községnek soha nem lett volna rá ennyi pénze, de talán eszükbe sem jut, hogy ezt így megcsinálják.

PALÁGYI JÓZSEF: A tanács érdeklődéssel foglalkozik a községi könyvtár dolgaival, rendszeresen beszámoltat mint könyvtárost, és e beszámolók után megelégedéssel fejezi ki elismerését, mindannyiszor örömmel nyugtázva, hogy fejlődés mutatkozik könyvtárunk életében.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Eleinte, az indulás éveiben szinte teljesen magamra voltam hagyva. A könyvtári munkához segítséget, ami jól eligazít, igazán csak az utóbbi tiz évben kaptam.

BOROSS JENŐNÉ: A járási könyvtártól mindenhez megkaptam a segítséget, amire szükségem volt, amit ők el tudtak intézni, azt mindig el is intézték. A községi tanácsnál az utóbbi években bizony nehezen megy a dolog. Először is nagyon kevés a könyvbeszerzési keret, ez tudom, hogy máshol is csökkent a mechanizmusban, de itt az emberek hozzá voltak szokva, ha valami új könyvet ismertettek a rádióban, vagy a televízióban, vagy az újságban olvasták, lehetőleg beszereztem. Két-három ezer forintból ezt nem lehet megcsinálni.

■ Támaszkodhatott-e munkájában társadalmi szervekre, aktivákra, és ez a segítség, ha volt ilyen, miben nyilvánult meg?

GÁBOS BÉLA: A község társadalmától kapott segítséget eredményesnek tartom, az aktivákat tudnám használni, de nem nagyon működnek közre. A pedagógusok mindenképpen a segítségemre vannak. Amikor a könyvtár vezetését újra vállaltam a háború után, akkor tiszteletdíj egyáltalán nem volt, úgy vállaltam, mint társadalmi munkát. Később ezt honorálták is, tiszteletdíjjal. Én szívesen teszem, amíg birom, hiszen már a 73. évben járok.

BOGNÁR SÁNDOR: Azért lettem tanácsstag, most már másodszor is, mert így bármit kérek, amit lehet, megcsinálnak a könyvtárnak. Így könnyebben elérem, hogy segítenek. Társadalmi munkával is segített a község, vállalták többen, hogy takarítanak, amíg nem volt rá pénz.

PALÁGYI JÓZSEF: Több oldalról is kapok segítséget. Mint osztályfőnök, rajvezető is vagyok; az uttörőktől sokféle támogatást kapok, mind a rendezvények közönségszervezése, mind pedig a könyvtári munka egyéb területein.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Segítettek a gyerekek, főleg az író-olvasó találkozók megszervezésében, nekik igazán sokat köszönhetek. Rendezvényeink mindig jól sikerültek, ezt már mondták többen is, az illetékesek közül. Ha megkérdeznék Jobbágy Károlyt, elmondaná, milyen közönsége volt Csabdin. Talán ez volt a legemlékezetesebb estünk. Aztán az iskolában rendeztünk Ki mit tud-ot. A kérdéseket is mi állítottuk össze, az egész programot. A gyerekeknek szép jutalmakat osztottunk ki. Szerettük volna megismételni többször is, de hát a jutalomra nincs már most pénz.

BOROSS JENŐNÉ: Az iskolaigazgató mindenben támogatott és segített, aztán a Nőtanácsnál Blázsovcics Jánosné - nagyon jó olvasó -, a párttitkár nő, - szintén jó olvasó, az egész családja is -. Ha olyan problémám volt, amit ők el tudtak intézni, mindig segítségemre voltak. Az iskola gyerekektől is mindig kaptam segítséget. Voltak - most már meghaltak - idős olvasóim, akiknek a gyerekek hosszú ideig vitték-hozták a könyveket.

Milyen elképzelései, tervei voltak a könyvtárral kapcsolatban, amikor vállalta ezt a munkát?

GÁBOS BÉLA: 1949-ben azért vállalkoztam ennek a könyvtárnak a vezetésére, mert nem volt irányító, nem volt, aki a könyvtár ügyét fölka-rolja. A tanács- és egyéb üléseken ismertettem a könyvtár működését, az iskolában a pedagógusokkal, a tanulókkal ismertettem, ajánlottam nekik a meglévő műveket. Az, hogy ma az iskolásoknak körülbelül 50 százaléka könyvtári tag, ennek is tulajdonítható.

BOGNÁR SÁNDOR: Nagyon szeretem a könyveket. Ha valaki behajtja egy könyvnek a lapját, vagy nem úgy bánik vele, ahogy kellene, nekem az be- tegségem. A könyvtár pedig, amikor indultam vele, olyan állapotban volt, hogy első dolgomnak tartottam valahogy szebbé is tenni a körülményeket. Igen jó volt, hogy ebben nem voltam egyedül.

PALÁGYI JÓZSEF: Minthogy alakulása óta itt vagyok a községben, egy- más után merültek fel azok az igények, amelyek a kulturális ellátott- sággal kapcsolatosak. A személyi feltételek nem voltak mindig adottak, tehát majdnem minden új funkciónak a vállalása szükségszerű volt ré- szemről. Nagyon szívesen is tettem, mert tudtam, hogy valakinek el kell vállalnia ezt a teendőt is. Először egy idős bácsi került a könyvtárba, magam is őt javasoltam, mivel papirjai is voltak róla, hogy valamikor könyvtárat vezetett. A könyvtárat tőle vettem át. Később együtt kölcsön- öztük ezt az állományt az iskolai könyvtár könyveivel.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Amikor vállaltam a könyvtár vezetését, különösebb tervem vagy elképzelésem nem volt. Az akkori könyvtáros és én is tanács- tagok voltunk. Tartott egy beszámolót, s akkor összejöttem vele, kifogá- soltam, hogy miért vasárnap délelőtt 11-től fél 12-ig kell nyitva tar- tani, ki megy abban az időben könyvért? Miért nem délután van a kölcsön- zés? Talán megorrolt rám a kritikáért, pár nappal később átjött hozzám - a szomszédom volt - és azt mondta: igaza van, szomszédasszony! Tudja mit? Itt van a kulcs, ott van a szekrény, átadom magának! Csinálja ezt maga csak vasárnap délután! Így lettem könyvtáros.

BOROSS JENŐNÉ: Magam is nagyon szeretek olvasni, hiszen csak ezért vállaltam el a könyvtárosságot. Először is az volt a tervem, hogy a be- rendezést kicserélem. Volt egy felemás, fehér festett, rozoga szekrény, egy hosszú asztal és 4 darab mozisék. A könyvek egymás hegyén-hátán, a földön mindenfelé, könyvtári rendről szó sem lehetett. Legelőször ott kezdtem, hogy állandóan jártam - de ezt így mondom, hetenként kétszer- háromszor a tanácshoz, hogy nekem polcok kellene, mert én másképp... hát hogy kölcsönöznek?! Az olvasók hiába kérnek tőlem könyvet, így nem tudom előadni... Nem tudok ajánlani, mert nem áttekinthető az állomány. Az akkori titkár először elzárkózott, de aztán már annyira irtózott tő- lem, azt mondta, hogy legjobban szeretne az ablakon kijönni, amikor en- gem meglát az ajtóban -; a végén elértem, hogy három polcot csináltak. Aztán már az első évben elég szép eredményeket mutattam fel, úgy lát-

szik dicséretet kapott a tanácsitkár érte, és akkor megjött a kedve. Kezdett a könyvtárral foglalkozni, aztán már rendeltünk két polcot, s végül a könyvbeszerzési keret is 9000 forintra ment fel. Ez falusi könyvtárnál nagyon szép összeg, és én értékeltem is. Ő is, felesége is, a kislánya is jó olvasóm lett, elmentek innen. Volt szó arról is, hogy esetleg más helyiségbe kerül a könyvtár, építenek a kulturháznál egy helyiséget, illetve kéthelyiségű könyvtárat: legyen olvasószoba. En ugy érzem, ezt meg is érdemelné a községi könyvtár.

 Az idők folyamán történt-e valami, ami - ha átmenetileg is - kedvét szegte a könyvtárosi munkában?

GÁBOS BÉLA: Ilyen dolgot én nem tudok említeni.

BOGNÁR SÁNDOR: Rövid idő alatt háromszor is kellett költöztetni a könyvtárat. Talán ez az, ami a legutóbb is még kisértett. Beköltöztünk a klubhelyiségbe, elrendezkedtünk, s akkor jönnek, és mondják, hogy ismét az épület másik részében kap helyet a könyvtár. Ez nagyon idegesített. Mert ez a két szoba, amikor valami rendezvény van a szinpadon, átjáróház: ide kell beengednünk a szereplőket. Akármilyen szép könyvtár is, végeredményben ilyenkor öltözőnek használják. Ha én nem lennék, mint ahogy vagyok jelenleg, a művelődési otthon megbízott vezetője, nem tudom, egy másik könyvtáros megtenné-e azt, amit én, hogy tudniillik itt őrzöm addig a könyveket, amíg a rendezvény le nem bonyolódik.

PALÁGYI JÓZSEF: Ami talán probléma, csak az, hogy igen sokféle kötelezettségnek kell eleget tennem. Amellett, hogy tanítok, uttorővezető vagyok, vezető tagja vagyok a tüzoltó testületnek, voltam népiellenőrzési csoportvezető, népfront vezetőségi tag is vagyok, ott kulturfelelősi teendőket látok el, azonkívül el kell látnom most a népművelési ügyvezetői feladatokat is ez év január 1-től. A honismereti munka el látása is az én feladatomban, ez a falukrónika irással kezdődött, de tekintettel a jubileumi év feladataira, ez a munka is szélesebb körű tennivalókat igényel.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Már volt olyan év, hogy azt mondtam: nem csinálom tovább. Amíg nem kaptunk semmi tiszteletdíjat, tényleg, akkor is szívvél-lélekkel csináltam. Azt mondtam, ha elvállaltam, helyt is akarok állni. Aztán jöttek a tanfolyamok, ahol a kollégákkal sokmindent megbeszéltünk. Szóba jött a tiszteletdíj. Kisebb községben, kevesebb olvasóval is kaptak, én meg nem kaptam semmit. Pedig én dolgoztam úgy, mint azok, és iparkodom jobban is dolgozni. Mert hát tényleg azt mondhatom: szívügyem ez a könyvtár. - Fiatal korom óta szeretek olvasni. Olyan üzletben dolgoztam, ahol könyveket is árultunk, én már akkor hozzászórtam a könyvekhez. És tényleg, mindig hívom is az embereket a könyvtárba... Volt hát olyan idő, amikor az a kis elismerés igen jól esett volna. Nemcsak egyedül a pénz. Ezt a munkát igazán nem lehet megfizetni.

BOROSS JENŐNÉ: Már tavaly is csak 2000 forint áru könyvet vásárolhattam, idén is csak annyit. Ha nincs új könyv, akkor nincs új olvasó sem. Azt a megjegyzést tették a tanácsnál, amikor mondtam, hogy könyv nélkül nem lehet olvasókat toborozni, hogy van ott elég könyv. Hiába, van olyan olvasóm, aki az őt érdeklő összes könyvet már kiolvasta a könyvtárból. Könyv nélkül nem lehet könyvtári munkát végezni. Nem darabszámra kell nézni a könyveket! Meg kell adni a válogatási lehetőséget.

 A könyvtárosi tiszteletdíj - amint a neve is kifejezi - nyilván nem a végzett munka ellenértéke. Ha nem az anyagi szempont, akkor mi az, ami miatt mégis végig kitartott a könyvek, a könyvtárosság mellett?

GÁBOS BÉLA: A könyveket szeretem. Mivel 1920 óta ezzel foglalkoztam, valahogy kötelességemnek is éreztem, és ez az, ami vezetett, hogy továbbra is dolgozzam és foglalkozzam vele.

BOGNÁR SÁNDOR: Mikor eljöttem nyugdíjba, mint pártember, megfogadtam: amíg élek, én valami olyat csinálok, hogy valamiben segítek. Kapálni nem tudok, nem is ismerem jóformán még a gyümölcsfákat sem, -jó, most már tudom, melyik a barackfa! -, de valamit kell csinálni. Ha engem bezárnának akármilyen gyönyörű helyiségbe, ott mindent megkapnék, én egy hét múlva ott meghalnék. De 1946 óta vagyok párttag, sőt az 50.évfordulón, mint egykori vöröskatona, kormánykitüntetést kaptam, ez is kötelez. Nemcsak könyvtáros vagyok itt, hanem az egész népművelést is rám bízták.

PALÁGYI JÓZSEF: A könyveket tartom a legfontosabb forrásnak, amelyek a kultúremlék életében nélkülözhetetlenek. A mai kor embere szinte könyvtár nélkül nem is létezhet. A könyvtár anyagának ugyanis mindenkor olyannak kell lennie, hogy a lehetőségekhez mérten minden érdeklődést kielégítsen, minden lehetséges kérdésre a maga eszközeivel választ tudjon adni.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: A könyvnek a szeretete az, ami itt fogott. Meg az élmények... A tapasztalatcserékre mindig örömet gondolok. Örültem, amikor - most már harmadizben - eljutottam messzebbre is, a megyén túlra, ahol szép tájakat és könyvtárakat láttam. Annak is nagyon örültem, amikor nálam rendezték meg a tapasztalatcserét, sokan jöttek, és mind-egyiküknek tetszett a könyvtárunk.

BOROSS JENŐNÉ: Először is nagyon szeretek olvasni magam is. Szeretem a könyveket egész családommal együtt. Másodszor pedig nem is tudok elképzelni annál szebb dolgot, amikor bejön egy idős néni vagy bácsi, először mesekönyvön kezdi az olvasást... nem egy volt ilyen. És mikor elérek odáig, igaz, hogy évek múlva, hogy az Anna Kareninát is elolvas-sa, nekem ez olyan öröm, hogy én azt nem is tudom elmondani.

Mi okozta könyvtárossága idején eddig a legnagyobb örömet, mondhatnánk úgy is: élményt, amire most is szívesen visszaemlékezik?

GÁBOS BÉLA: Hát leginkább, mikor községeztették a könyvtárt, és szép helyiséget adtak. Amikor a régi, elavult, 1920-ban még modern könyvszekrényt félre tehattük, és kaptunk egy modern, szabadpolcos könyvtárat. Bizony nagyon szívesen és meglepődve jönnek ide, idősek is, hogy leülhetnek és olvashatnak. Világítás van, meleg van, takarítás van, szóval ez vezetett engemet arra, hogy foglalkozzam ezzel továbbra is. Ez jelentette talán egész könyvtárosságom ideje alatt nekem a legnagyobb örömet. Eddig nem éreztem mondjuk nehezemre, de most már gondolkozom, hogy ha letelik az az 50 év - mert 50 éve csinálom már - bizony fáradságosabb lesz.

BOGNÁR SÁNDOR: A legnagyobb örömet az okozta, amikor először megkaptuk a járás legjobb könyvtára címet, másodszor meg az, amikor sikerült nekem is letenni a könyvtárosi vizsgát, Fehérváron.

PALÁGYI JÓZSEF: Először is az 1964 évi versenyeredmény az, ami boldoggá tett, majd pedig a múlt év nyarán könyvtárunkban az a sikeres rendezvénysorozat, amelynek eseményeit is szinte nehéz volna felsorolni.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Van egy könyvtári tagom, kis iskolás kora óta olvasóm, most is. Pesten tanul, és dolgozik is. Nagyon be kell osztania az idejét, mégis fölkeres mindig. Esténként későn jár haza, ha szüksége van valamire, akkor is lemegyek vele, ha kell, külön is a könyvtárba. A diákoknak sem mondom soha, ha jönnek a hatos busszal, hogy ma nincs péntek, vagy nincs vasárnap - ekkor tartunk nyitva hivatalosan -, hanem mindig adok könyvet, ha kérnek. Adok, hogy segítsem őket, hogy előbbre haladjanak. Szinte egészen "kibérlik" maguknak a könyvtárat, órákon keresztül olvasnak az asztalok körül, elmondhatom: otthon érzik magukat.

BOROSS JENŐNÉ: A legnagyobb örömöm akkor volt, amikor 1964-ben járási első lett a könyvtárunk. Nem gondoltam, hogy sikerülni fog, igaz, hogy mindent belevetettem, még azt is, hogy az olajos padlót eltüntettem, ami szurta mindig a szememet. De attól eltekintve, az olvasók is annyira szépen felszaporodtak és olyan aktívak voltak, hogy nagyon jól sikerült a 64-es év. Aztán hazudnék, ha nem mondanám meg őszintén; nagyon jól esett az az egyhetes kirándulás is, amit a jó eredményért kaptam.

Évtizedek alatt egy jó könyvtáros munkája nyomán olvasógenerációk nőnek fel. Bizonyára vannak régi olvasói, akik most is felkeresik. Tudna erre példákat említeni?

GÁBOS BÉLA: Vannak munkások, akik vidéken dolgoznak, azért minden két hétben felkeresnek, és csodálatosképpen, nem éppen a Rejtő-könyveket keresik, hanem a szépirodalmi könyveket és különösen az utleirásokat, ezeket szeretik olvasni. Ezek igen régi olvasóim. Sok olyan olvasóm is van, akik nagy utat tettek meg, sokat fejlődtek. Eljönnek és kérnek, hogy most már az új íróknak a műveiből szeretnének kapni, olvasni, ilyenkor végigmegyünk a szépirodalmi műveken, megmutogatom nekik, ajánlom.

BOGNÁR SÁNDOR: Azok a lányok például, akik kis iskolás koruk óta nálam olvastak, ma már családanyák, és ha Pestről hazajönnek, csak innén visznek könyvet olvasni. Nem is egy van, sok ilyen. De a gimnazisták is... Sokszor este 9-kor is még itt ülnek az asztaloknál, olvassák a tanulmányaikhoz szükséges anyagot. Van úgy, hogy esténként elcsipnek az utcán és kérlelnek: Sanyi bácsi, sürgős a lecke, segítsen hozzá... És lemegyek velük a könyvtárba. Én ezt olyan szívesen csinálom, és azért is szeretnek ezek a gyerekek mind.

PALÁGYI JÓZSEF: Egy hosszú ideje működő könyvtáros, ha jól dolgozott, nem egy ilyet tud mondani. Vannak nálam is elég sokan. Legrégibb olvasóm Major János bácsi, jelenleg súlyos beteg. Kezdetől fogva járt a könyvtárba rendszeresen, 8-10 könyvet is elvitt egyszerre. Már-már kutatnia kellett, hogy olyat találjon, amelyet még nem olvasott. Legutóbb betegsége előtt, amikor bejött hozzám és azt mondta: "talán én már utoljára jövök ide ebbe a könyvtárba", annyira megrendített, hogy elmondani is nehéz ezt az érzést. Nemcsak a bucsuzása döböntett meg, ez is éppen elég lett volna... De az, hogy ennek az embernek az életében mit jelentettek a könyvek, az olvasás...

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Sok olvasóm a kezdetől fogva kitartott a könyvek mellett; öregek és olyan felnőttek is, akik akkor még mint gyermekek iratkoztak be. Sokszor van úgy, hogy megyek az utcán, a kicsi odakiabál: "vasárnap megyünk ám apukával!" És jön a gyerek után a szülő is. De szeretnek is odajönni a gyerekek. Szeretem a gyerekeket, de mint könyvtáros is, számolok velük: ha nem vonjuk be őket most az olvasásba, nem jönnek majd a könyvtárba, ha megnőnek, akkor se.

BOROSS JENŐNÉ: Sok régi olvasóm van, akik szépen kitartottak. Például idős Kajári Lajos nagyon jó olvasóm, aztán Blázsovics Jánosné, ő nem idős asszony, özv. Szintén Józsefné és még sokan mások. Különösen az időseknek kell többet segítenem, én választok könyvet nekik; igaz, ehhez kell emberismeret is. Itt jegyezném meg, volt egy nagyon érdekes eset. Idekerült egy körorvos, és hallott sokat a könyvtárról. Egyszer bejön és azt mondja: na, hát hallottam, hogy a hidvégi könyvtáros nagyon jó emberismerő; most kíváncsi vagyok, tessék nekem könyvet ajánlani. Kicsit gondolkodtam, és Knight-től a Légy hű magadhoz című regényt adtam oda. Amikor visszahozta, azt mondta, telitalálat volt! Azt hiszem, ez a könyvtárosnak a legnagyobb elismerés, ilyenkor igen boldog vagyok.

Hogyan látja a továbbfejlődés lehetőségeit? Mit kellene tenni?

GÁBOS BÉLA: Nem engedni abból, amit eddig elértünk, akkor már előre is léptünk egyet.

BOGNÁR SÁNDOR: A könyvtárral nincs probléma, a szerzeményezés, az olvasás megy a maga rendje szerint. Amit szeretnék, mint klubvezető mondom. Nagyon jó lenne itt egy szeszmentes büffét felállítani, hogy a fiatalok, de a felnőtt lakosság se kényszerüljön egy kis édesséért, üdítő italért a kocsmába menni; jobb lenne, ha megkapnák ezeket itt helyben.

PALÁGYI JÓZSEF: Állományunk nagyon változatos, akármelyik állománycsoportot tekintem is. Az arányok, ha nem is megfelelőek - mert a szép és szakirodalom azonos mennyiségben van jelen, és a gyermek- és ifjúsági irodalom mennyisége sem elegendő -, a választék igen jónak mondható. Különösen az ifjúsági irodalom nagy elhasználódása következtében volna több pénzre szükségünk, hogy a szép könyvtárunkba nem való elrongyolódott könyveket kivonhassuk, ujjakkal pótolhassuk.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Állományunk ma már a 2600 kötet felett jár. Kinőttük a mostani helyiségünket is, egy nagyobbra lenne szükségünk. Minden polcom zsufolva van, pedig olvasóknál is van kint sok. Akárhogy nézem ezt az épületet, vagy ezen kívül más lehetőséget, nincs olyan helyiség, amit a könyvtárnak át tudnának adni. Pedig így sokáig már nem lehetünk.

BOROSS JENŐNÉ: Ugy érzem, az eddigiek ellenére könyvtárunk jelenleg sajnós, nem tudja mindenben betölteni a vele szemben támasztott társadalmi követelményeket. A helyiséggel sem vagyok elégedett, kinőtte magát, alig tudom a polcokon elhelyezni a könyveket. A berendezés is hiányos, a fűtés körül is bajok vannak... A könyvbeszerzés sem úgy megy, mint ahogy szeretném... Legalább a duplája kellene az összegnek. Ugy gondolom, egy nagyobb helyiség kellene, vagy egy kétrészes könyvtár.

Milyen tanulságokat adott saját személye számára a könyvtári munkában eltöltött 10-15-20 év?

GÁBOS BÉLA: A fejlődés magával hozta, hogy olyan könyvekhez jutottam én is hozzá, amikre azelőtt gondolni sem mertem, hogy még a kezembe kerülhet, olvashatom. Így például a folyóiratok, amik rendelkezésünkre állnak, amit sajnós a faluban nem nagyon olvasnak. Mint könyvtáros, emberekkel találkozáskor, ismerősökkel, azoknak ajánlani tudtam, és megmondtam, milyen könyv való magának, miket olvasson. A gazdák, a mostani gazdák, azok nagyon nehezen olvasnak, pedig szép mennyiségű könyvünk volna, amiket használhatnának. Új könyveket adtam kézbe, olyano-

kat, amikre tudtam, hogy szükségük van az embereknek, s mindig hívtam, akármikor beszéltem velük, ők is érdeklődtek, miket lehet kapni... Ha ilyen esetem volt, csak örvendeni tudtam neki, hogy hallgatott a szavamra, eljött ide és végül könyvtári tagom lett.

BOGNÁR SÁNDOR: Ebben a községben azelőtt nem igen olvastak. Az a kevés könyv is, ami kint volt a faluban, a fele elveszett. Ma pedig - ennél szebb eredményt el sem tudtam volna képzelni - 358 olvasóm van, olyan aktív emberek, akik közt már élet is van, mondhatjuk, a könyvtár körül. Meg vagyok elégedve olvasóimmal. Van egy öregasszony, aki mindig hosszan beszámol olvasmányairól, és hálás is érte, amit itt kap a könyvtártól. És ahogy az első virág nő, vagy megéri az alma, azt elhozza nekem.

PALÁGYI JÓZSEF: A legfőbb tanulság talán röviden az, hogy a lehetőségek megteremtésével az igények megjelentek. A gyakorlat bizonyítja azt, hogy az emberek rendszeresen keresik a könyveket, sokszor a könyvtári időn kívül is. - Az elvem az volt, hogy elsősorban igényt kell teremteni az emberekben, a könyvtár értékét, jelentőségét megismertetni. Ezért áll a könyvtár előcsarnokában Petrarcanak az a híres értékelése, hogy a könyv az embernek miért a legjobb barátja. Bármikor fordulhat hozzá, mint forráshoz, bármikor félreteheti, az mindig rendelkezésére áll. Ez, amit nem nélkülözhet egyetlen ember sem, mert minden multbeli eredményt rögzít és minden érdeklődőnek megadja a szükséges felvilágosítást.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: 1928-ban jöttem haza lakni a községbe, azóta itt engem mindenki ismer. Édesanyámnak itt péksége volt: már akkor is idejárt a falu. Meg most is, szellemi táplálékért. A könyvtárosság nekem igen sokat jelent. Csak így ismerkedhettem meg annyi íróval, költővel, amennyivel megismerkedhettem.

BOROSS JENŐNÉ: Az elmúlt tíz év alatt közelebb kerültem az emberekhez. Nagyon közel. Mert bizony gyakran előfordul az, - mert vannak ilyen olvasóim - ha valami problémája van, akár otthoni, akár más, lejön hozzám, tanácsot kér, megbeszélgeti velem. Nagyon megszerettem a hidvégieket. Még jobban mint azelőtt, jobban megismertem őket. Jó érzés egy olyan faluban lakni, ahol tudja az ember, hogy becsülik, szeretik és szívesen jönnek be hozzá. Szerintem a könyvtáros munkához nagy helyismeret kell, és nagyon rossz dolog, amikor évente változik valahol a könyvtáros.

 Mint nagy élettapasztalattal rendelkező könyvtáros, mit ajánlana azoknak a fiataloknak, akik most lépnek a könyvtárosi pályára? Mi ebben a legfontosabb?

GÁBOS BÉLA: A most induló fiatal könyvtárosoknak talán azt tanácsolnám, hogy vegyenek maguk mellé ugynevezett aktívakat és próbálják különösen a fiataloknál, a KISZ szervezetnél a segítséget megszerezni.

Mert meg kell, hogy mondjam azt is, hogy a KISZ szervezethez én magam elmentem többször ismertetni a könyvtáramnak az állományát, fölszólítani, hogy jöjjenek el. El is jöttek, válogattak, de nem értem el vele nagy eredményt. A fiatalságnak az a része, aki szívesen olvas, az megkeres most is. De a nagy része, az nem. Hogy mi ennek az oka? Sokan az irodalmilag értéktelen könyveket keresik csak, mint a Szilvási -, Berkesi -, vagy Rejtő-könyveket, nem is beszélve a detektívregényekről, és arra hivatkoznak, hogy a könyvesboltokban látták, miért nincs meg itt? Ilyenkor felvilágosítom őket, hogy vannak más könyvek, amelyeket érdekesebb kézbe venni, izgalmas könyvek, mégis rangos, az irodalmi művészet szempontjából értékes könyvek. Igen jó lenne, ha a KISZ is ilyen irányban befolyásolná a fiatalokat.

BOGNÁR SÁNDOR: A könyvtárosi munkában a legfontosabb az, hogy a könyvtáros igen becsületesen és nagyon-nagyon szorgalmasan végezze minden munkáját. Kezdve a vásárlástól a könyvek kikölcsönzéséig. Az olvasók felé sose röstelje ajánlani a nekik legjobban megfelelő könyvet. Van, aki segítségre szorul, nem szabad magára hagyni. Sőt, utána kell menni sokszor, így biztosítani, hogy a könyv eljusson az emberekhez.

PALÁGYI JÓZSEF: A csak könyvtári munkát végzők hallatlan előnnyel rendelkeznek azokkal szemben, akik csak részfeladatként végzik ezt a tevékenységet, mert kizárólag a könyvtári területre figyelhetnek. Ha már pedagógus az ember és könyvtáros is, szerintem az iskolának és a könyvtárnak, mint két nevelő intézménynek a szerepét kell megfelelően, mindig maga területén érvényre juttatnia, szolgálnia. Én mint könyvtáros is támogatom az iskola nevelőmunkáját. A szerzeményezésben is figyelembe veszem az iskola tanulóifjúsága, a nevelőtestület igényeit.

TIHANYI LÁSZLÓNÉ: Minden jó könyvet szeretek. Volt egy könyvünk Passuth Lászlótól: Megszólal a sirvilág. Nem vitte senki. Miért nem viszik ezt a könyvet? Hazavittem, elolvastam, azóta állandóan kint van olvasóknál. Kell is, hogy a könyvtáros sokat olvasson. Ha nem olvasok, nem tudom ajánlani az embereknek. Nem elég, ha az Új Könyvekben elolvasom a rövid ismertetést. Élényszerűen kell beszélni a könyvről, ha azt akarom, hogy bizzanak bennem, hogy higgyenek az ajánlásomnak.

BOROSS JENŐNÉ: Sokan most lépnek erre a pályára, fiatalok, most kezdik ezt a szép munkát. Nekik azt mondanám, hogy könyvtárt vezetni, könyvtárosnak lenni szívvvel, lélekkel lehet csak. Szeretni kell a könyvet, szeretni kell az embereket, másképp csinálni nem lehet.

TIZ ÉVES AZ AUTÓKÖNYVTÁR

Ha végignézzük a megye térképén, alig találunk olyan községet, amelynek ne lenne "külterülete". Így nevezik azokat a pusztákat, tanyákat, majorokat, amelyek közigazgatásilag a hozzá legközelebb eső községhez tartoznak. Ezek nem elszórt, 3-4 parasztházból álló tanyák, illetve tanyabokrok mint Bács-Kiskun vagy Hajdu-Bihar megyében, hanem a régi nagybirtokok maradványai. Cselédházak, a hozzátartozó földdel, a hajdani "birtokkal". Rendszerint az uraság nevét viselték. Innen kapta a nevét például Paúla-major, Annamajor, Pálmajor, Richárdmajor, Ödönpuszta, Dánielpuszta, Róbertvölgy stb.

A pusztai embert régen sohasem tartották egyenértékűnek a falubelivel. Maguk a falusiak húzták ezt a képzeletbeli válaszfalat a puszta és a falu közé. Könyvtárnyi irodalma van ennek a témának. Szegények voltak a pusztaiak, és kivétel nélkül mind cselédek. De nemcsak szegényebbek voltak, hanem szellemileg is jóval elmaradottabbak. Míg a faluban csurragant-cseppent némi művelődési lehetőség az imitt-amott fellelhető "népkönyvtárak", olvasóegyletek, műkedvelő színelőadások révén, a pusztát teljesen elzárták azok elől.

Ha valakinek eszébe jutott volna, hogy megkérdezze bármelyik földbirtokost, miért nincs a pusztáján könyvtár, lekicsinylő lett volna a válasz: - "Könyvtár?! Ezeknek?! Hiszen olvasni is alig tudnak!"

S volt is benne némi igazság. Ezek az emberek úgy érték meg a felszabadulást, hogy jónéhány közülük a nevét sem tudta leírni.

Égetően sürgetett az idő, hogy kormányzatunk kezébe vegye a pusztaiak sorsát. 1959-ben sorra kaptak művelődési autókat a megyei könyvtárak, mint olyan intézmények, amelyek a puszták művelődési, illetve könyvtári ellátására hivatottak.

Az 1959. április 14-én megjelent működési szabályzat kimondja: "A művelődési autó célja: a tanyavilág, a művelődési lehetőségektől távol eső települések könyvvel és más népművelési szolgáltatással való ellátása, műveltségi színvonalának javítása." E célkitűzés végrehajtására is konkrét utasítást ad a szabályzat: "1. Közvetlen kölcsönzés a tanyavilág területén; - 2. A letéti könyvtárak állománycseréje, állománybővítése, új letéti könyvtárak létesítése; - 3. Ismeretterjesztő, mese- és játékfilmek vetítése, magnetofonról szolgáltatott előadások, zene és propagandaanyag közvetítése; - 4. Ismeretterjesztő előadások szervezése."

A szabadművelődés "hőskorából" maradt barna könyvesládák 1959-ben megindultak a puszták felé. Igaz, az autó, amin vitték, még nem a cél-
nak legmegfelelőbb volt, de lényeg, hogy volt valami, ami lehetővé tette,
hogy a könyvtárosok, népművelők eljussanak a pusztákra. Hiszen korábban,
az 50-es évek elején is sor került erre, de kampányszerűen, s
aztán minden maradt a régiben. Most azonban rendszeres könyvellátásra,
ismeretterjesztésre, filmvetítésekre nyílt lehetőség.

A gazdaságok vezetői is résztvettek az ilyen művelődési alkalmakon.
Utána leültek és elbeszélgettek a népművelőkkel a problémáikról. Arról,
hogy, mi az, amit szeretnének látni, hallani, olvasni az emberek. /Nem
ártana ma sem feleleveníteni ezt a hagyományt!/. Ekkor kapcsolták be a
"hálózatba" Timárpusztát, Őrspusztát, Igarpusztát, Csalapusztát és a
többi, amelyek azóta már könyvtárnak és rendszeres filmvetítésnek ör-
vendhetnek.

A 10 év előtti autókönyvtáros munkanaplóját lapozgatva döbbenünk
rá, mennyire szomjazták ezek az emberek a kulturát. Egy-egy vetítésen
120 - 180 ember szorongott. /A mai 20-30, legjobb esetben 40-50 fővel
szemben/. Rendszerint a gazdaság ebédlőjében, vagy az iskolában, de ha
a körülmények úgy hozták, az istálló falára vetítettek. 1959-60-ban már
négy pusztán kölcsönöztek közvetlenül az autóról. Román Károly, az ak-
kori autókönyvtáros így ír első inotapusztai kölcsönzéséről munkanapló-
jában: "32 család lakik a pusztán, 25 ember iratkozott be és 49 kötetet
kölcsönzött. Az emberek az istállókból is elszaladtak egy percre, hogy
könyvhöz jussanak. A 25 beiratkozott olvasó közül 19 felnőtt dolgozó,
és csak 6 fő 14 éven aluli. A könyvkölcsönzést ismeretterjesztő előadás,
majd filmvetítés követte. Egy nap két helyen is.

Milyen témájuk voltak ezek az előadások? A legelején kellett kez-
deni. Első között egészségügyi, gyermeknevelési előadások hangzottak el
szép számmal. Az irodalmi előadások közül inkább a könyvismertetések
voltak a gyakoriak és kedveltek. Hiszen ezek az emberek ekkor találkoztak
először az irodalommal. Ugy hallgatták a könyvismertetést, mint
gyerekek a mesét. Abból is elsősorban a cselekmény ragadta meg őket. Ha
könyvet kölcsönöztek, így fogalmazták meg a művel kapcsolatos kívánal-
maikat: "jó", "szép", "szerelmes", "harcos" vagy "kalandos" legyen.

Aztán az évek során megszűntek ezek az egyszavas kategóriák, diffe-
renciálódtak az igények. Ma már "inkább a praktikusabb oldalát nézik a
dolgoknak, és ez a szemlélet olvasásukban, illetve könyvkiválasztásuk-
ban is erősen megnyilvánul". Keresik a gyümölcstermesztéssel, állatte-
nyésztéssel, növényvédelemmel, traktorok műszaki leírásával foglalkozó
szakkönyveket is. Ez már a fejlődés jele.

Hogyan jutottunk el idáig? Az indulás évében, 1959-ben még csak
109 olvasót számlált az autókönyvtár. /igaz, hat hét alatt/. Tizenkilenc
ismeretterjesztő előadás hangzott el filmmel egybekötve, és 22
játékfilmet vetítettek. Ezekben 3571 ember vett részt. 1960-ban még
mindig a kezdeti nehézségeket tükrözi a 194 fős "olvasótábor". A köl-
csönzött kötetek száma ekkor 2520. De nőtt az ismeretterjesztő előadá-

sok /44/ és a játékfilmek /117/ száma. Ettől kezdve évről-évre ugrás-szerű az emelkedés. 1963-ban már 894 olvasója van az autókönyvtárnak, 18 kölcsönzőállomáson, és 10 072 kötet könyvet vittek ki az olvasók. Negyvenhét irodalmi est, 21 író-olvasó találkozó, 38 ismeretterjesztő előadás hangzott el a pusztákon. Hetven ismeretterjesztő filmet és 94 játékfilmet vetitettek. A rendezvényeket 14 800 ember látogatta. Ekkor már két művelődési autó járta a pusztákat.

1966 volt a művelődési autók életében a "tetőzés" éve. 1 852 olvasó 29 478 kötetet kölcsönzött 21 kölcsönzőállomáson. Negyvennyolc irodalmi rendezvényt, 98 ismeretterjesztő előadást tartottak, 107 ismeretterjesztő és 132 játékfilmet vetitettek. Ezeket 15 339 ember vett részt.

Ekkor - és az ezt megelőző 2-3 évben - már irodalmi dzinpadot is mertek kivinni a pusztákra. Ime egy könyvtári hír 1963-ból: "A Megyei Könyvtár módszertani csoportja és a Megyei Módszertani Tanácsadó együttműködési tervet dolgozott ki, amelynek értelmében a városi irodalmi szinpad tagjai rendszeresen közreműködnek a művelődési autók munkatervében szereplő irodalmi előadásokon".

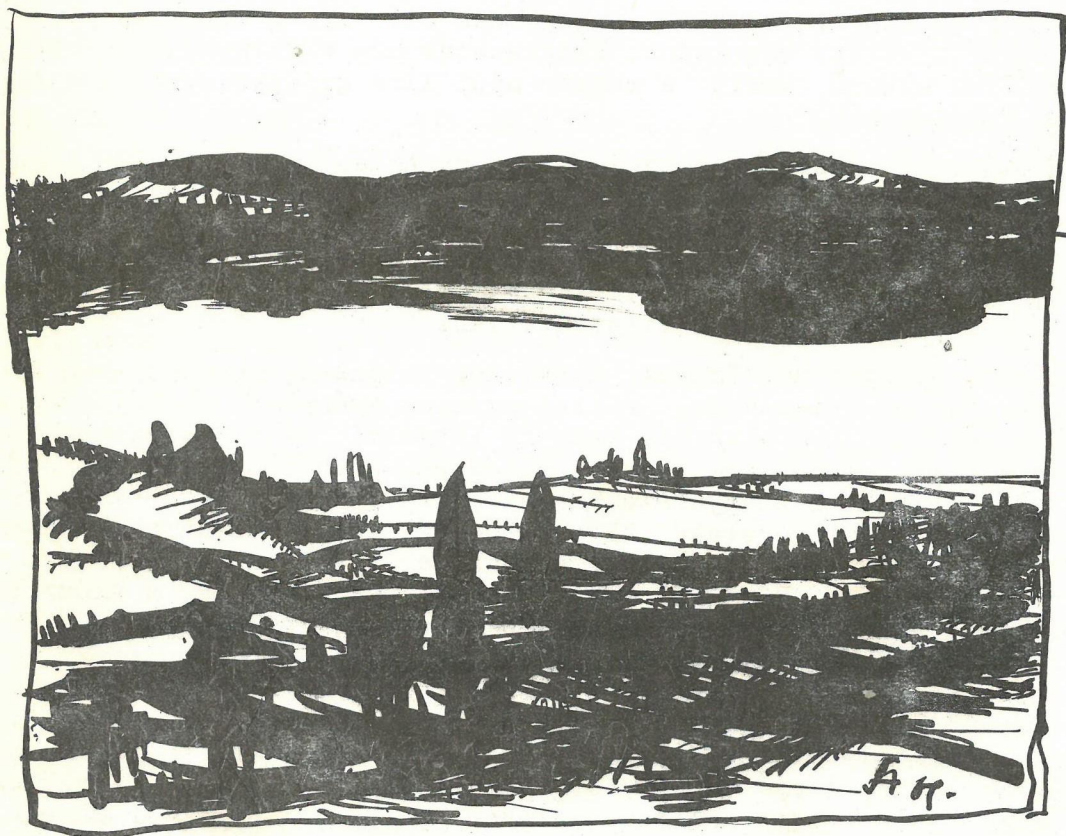
Igy indult a Vörösmarty irodalmi Szinpad "könyvtári esték" sorozata a tanyákra. Mellette a Pirkadás irodalmi szinpad, amely elsősorban a mai magyar írókat, közelebbről a megyében élő vagy a megyéből elszármazott írókat hivatott bemutatni. Emlékezetes még a szinpad "Fölszállott a páva" című műsora, amely a magyar népi líra gyöngyszemeit vitte el a hajdani cselédeknek.

Egy évtized eredményeit összegezve megállapíthatjuk: 135 ezer kölcsönzött könyv nagyon sok. Főleg ott, ahol legfeljebb a kalendáriumot forgatták korábban. S ha ehhez hozzáadjuk a 10 év alatt elhangzott 568 ismeretterjesztő előadást, a levetített közel 500 ismeretterjesztő filmet, több mint 1000 játékfilmet, amelyet 100 ezer ember hallgatott, illetve nézett meg, hatásuk vitathatatlan.

És mi a helyzet ma? Sajnos, általános jelenség, hogy csökken a rendezvények iránti érdeklődés. /Ezzel egyenes arányban csökken a rendezvények száma is. 1968-ban már csak 20 irodalmi és 60 ismeretterjesztő előadás volt./ Aggodalomra azonban nincs ok. A távolmaradás oka nem elsősorban a mindent megmagyarázó "mezei munka", ahogy sokan hiszik, hanem az, hogy óriási méreteket öltenek napjainkban pusztán a TV-vásárlások. Mig a városi embernek ma már a kocsija a "sikk", a pusztán, aki csak teheti, tv-re gyűjt. Ezt nézi aztán a család, a rokonság, a szomszédok. Nem is tagadják, hogy jobban érdekli őket pl. egy csillagászati előadásnál. A másik ok, hogy megszűnőfélben vannak a tanyák, a puszták. A tehetősebbek házat építenek vagy vesznek a faluban: "kinőtték" már az omladozó cseléd-házakat. Tehát a látogatottság csökkenését kiváltó okok végső soron a haladás mérföldkövei. Ma már minden, kb. 50 lakosu pusztán van villany, könyvtár /autó, vagy fiókkönyvtár ill. könyvkölcsönző/, 20 pusztán vetítenek rendszeresen a Megyei Könyvtár művelődési autói. /Másutt a Megyei Moziüzemi Vállalat "vándorai"./ Tizenhét autókönyvtári kölcsönzőállomás közül 2 helyen van közvetlen könyvkölcsönzés, filmvetítéssel egybekötve, a többi helyen megbízott könyvtáros látja el az olvasókat.

Kik a pusztai könyvtárosok? Így ír erről a Könyvtári Hiradó 1963/2. számában: "Nem egyszer elhangzott már, hogy kevés lelkes aktivája van a könyvtárügynek. Ennek ellenkezőjéről tettek bizonyosságot ezek a tanyai, pusztai könyvtárosok, akik házukba fogadták a könyvtárat. Egyetlen szobájukba, saját szekrényükbe helyezték el a féltő gondoskodással, vállalva a kölcsönzéssel járó jöves-menést, a kölcsönzők utáni takarítást, és az alkalmi vendéglátók szerepét, amikor egy-egy olvasó válogatás közben belefeledkezik a könyvbe." /Mindezt negyedévenkénti 100-150-200 forintért!/"

Közülük sokan 10 évvel ezelőtt még úgy kérték a könyvet, hogy "jó nagybetűs legyen". Ma már könyvtárosok a szó legnemesebb értelmében. A puszták "lámpásai", fejőnők, traktorosok, állattenyésztők. Közös ismertetőjelük: "könyvszerető emberek."

A SZOCIALISTA BRIGÁDMOZGALOM ÉS A SZAKSZERVEZETI
KÖNYVTÁRAK

A felszabadulás után kialakult egyéni és csoportos munkaversenyek közül az eddigi legfejlettebb forma az 1959-ben spontán módon kezdeményezett szocialista brigádmozgalom. Létrejöttével egy minőségileg új, összetett, a munkaverseny határain túllépő mozgalom bontakozott ki, melynek keretében a brigádtagok a termelő munka segítése mellett a műveltségük állandó emelését, a közösségi életmód, a szocialista embertípus kialakításának igényeit is célul tűzték ki. Az elmúlt tiz év során a szocialista brigádmozgalom a népgazdaság minden ágában meggyökeresedett, és ma már több mint egymillió dolgozót tömörít soraiba. A számszerű növekedéssel párhuzamosan, a hármasszófeltételeinek eleget tett brigádok a vállalati, a társadalmi életben is igen jelentős gazdasági, politikai erőt jelentenek, ugyanakkor bázisai a szocialista művelődés, gondolkodás, életmód kialakításának is.

A brigádmozgalom utóbbi években bekövetkezett gyorsütemű mennyiségi növekedésével sok helyen nem tudott lépést tartani a vállalások és azok teljesítésének minőségi része; a hármasszó célkitűzés egységben való elfogása. Természetes, de általánosan jellemző is, hogy a legkonkrétabban a munkával, a termeléssel összefüggő célkitűzéseket fogalmazzák meg, értékelik, és ebből következik, hogy ezek teljesítése területén legeredményesebb a mozgalom. Nehezebb a jó vállalások kidolgozása a tanulás, művelődés és a szocialista életmód fejlesztése terén, mert a teljesítés objektív feltételeinek, lehetőségeinek megteremtése és ennek szubjektív szempontokkal való összehangolása, összeegyeztetése bonyolult feladat.

Fejér megye függetlenített szakszervezeti könyvtárosai az elmúlt hónapokban az egész megyére kiterjedően vizsgálták a szocialista brigádmozgalom kulturális - ezen belül is különösen az olvasómozgalommal kapcsolatos - vállalásainak és azok teljesítésének jelenlegi állapotát. A felmérés igazolta a korábbi tapasztalatokat: a szocialista brigádmozgalom elterjedése eredményesen járult hozzá a munkásság művelődésének továbbfejlesztéséhez; ennek révén nagy számban sikerült új rétegeket bevonni az üzemi népművelés területére.

A felmérés alapján megállapítást nyert, hogy az utóbbi 2 évben a politikai oktatásban való részvételre, a társadalmunk időszerű kérdései című tanfolyam hallgatására tett vállalások száma jelentősen megnövekedett. Más tudományágakat érintő ismeretterjesztő előadásokra a brigádok 9 %-a, a brigádtagok 6 %-a, az állami oktatás keretében végzett iskolai tanulmányok folytatására, befejezésére a brigádok 11 %-a, a tagok 7 %-a tett vállalást, amelyek az előző évekhez viszonyítva erősen csökkenő

tendenciát mutatnak. A szakmai képzést legtöbb helyen perspektivikusan szervezik, de a szocialista brigádtagok közül kikerülő résztvevők száma az utóbbi években nem növekedett jelentős mértékben. /A brigádok és brigádtagok megegyezően 16 %-a./ A felmérés tanúsága szerint 1968-ban a kulturális vállalásokon belül a könyvtári felajánlások százalékos aránya meghaladja a 12 %-ot. Igen sok helyen a tv nézés, a mozilátogatás, színházba járás, közös kirándulás, összezejövelelek a legelterjedtebb, a legtöbb brigádot és brigádtagot érintő felajánlási formák /a brigádok 36 %-a, a brigádtagok több mint 50 %-a/.

A felmérés ugyanakkor igazolta, felszínre hozta több üzem formai hiányosságait is. A szocialista brigádtagok jó része szakmai, politikai, állami oktatásban résztvesz és használja is a kulturális eszközöket, de a művelődési vállalások megfogalmazásánál sok esetben mégis igénytelen-ség mutatkozik.

A szocialista brigádok tagjai, de elég sok helyen még a brigádvezetők sem ismerik átfogóan azokat a kulturális formákat és lehetőségeket, amelyekre vállalásukat megtehetik.

Vannak azonban követendő példák is. A Dunai Vasműnél már évekkel ezelőtt meghatározták, hogy csak az a forma fogadható el kulturális vállalásként, amelyik a folyamatos művelődést biztosítja /állami, politikai, vagy szakmai oktatásban való részvétel; ismeretterjesztő előadás hallgatása; rendszeres könyvolvasás/. Ezek az ugynevezett alapvállalások, a többi forma, illetve módszer, az ezeket kiegészítő felajánlások.

Gyakori még, hogy a brigádok a kollektív vállalásokat helyezik előtérbe, művelődési célkitűzéseiket egyidőben, mindenáron közösen akarják megoldani és így elhanyagolják az ennél fontosabb, egyénekhez igazodó és személyekre szabott művelődési programok kidolgozását.

Elég ritka eset a vállalatoknál, hogy a vállalások megtételét követné a brigádokkal való rendszeres, tervszerű foglalkozás, pedig ismeretek már jó módszerek is, például komplex brigádok létrehozása, patrónálási rendszer kialakítása.

A kulturális vállalások teljesítésének elbírálása nem történik mindenhol egységes elvek alapján. A vállalatok egy részénél még mindig nagy engedményeket tesznek a brigádcimek odaitélésében. Az értékeléseknél gyakran meg sem kérdezik az illetékes kulturmunkásokat. Örvendetes jelenség viszont, hogy évről-évre szaporodik azon vállalatok száma, ahol az elbírálásnál a hármas célkitűzést illetően nem tesznek különbséget.

Az olvasómozgalmi vállalások milyenségére, mennyiségére, az elbírálás módszerére, irányítására is általában jellemzőek a kulturális felajánlásokkal kapcsolatban tett megállapítások.

Az SzMT Központi Könyvtár munkatársai 1963-tól kezdve rendszeresen felhívták körlevelek, kiadványok formájában, könyvtárosi értekezleteken, tanfolyamokon, könyvtári látogatások alkalmával a szakszervezeti könyvtárosok, kulturaktívák, szakszervezeti bizottságok figyelmét a szocialista brigádtagok olvasómozgalmomba való bevonásának lehetőségére és

fontosságára. Ezeknek azonban, mivel általános szinten mozogtak és az irányítóknál tovább nem jutottak, kevés eredménye mutatkozott. Csak elvétve fordult elő, hogy a brigádvállalások között könyvtári felajánlás is szerepelt.

Néhány üzemben a szocialista brigádmozgalom felelősei is keresték azt a módszert, amelynek segítségével a brigádtagok bevonhatók az olvasómozgalomba. Ezek is elszigetelt jelenségek maradtak és kevés eredménnyel jártak.

1968-ig a könyvtári vállalás - annak ellenére, hogy az olvasás biztosítja és teszi leginkább lehetővé az egyén sokoldalú fejlődését, - nem gyökeresedett meg elsősorban azért, mert nem alakultak ki konkrét felajánlást biztosító módszerek. /Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a brigádtagok közül nem olvastak, nem voltak tagjai a szakszervezeti könyvtáraknak. A Dunai Vasműnél dolgozó brigádtagok közül 421 olvasót tartottak nyilván a Vörösmarty Könyvtárnál.

1968-ban a jelentkező igényeket felmérve, felismerve a kiaknázatlan lehetőségeket, a brigádokon belüli viszonylag alacsony olvasottsági átlagot, szocialista szerződés nyomtatványt készítettünk, és küldtünk szét a szakszervezeti könyvtáraink részére. Ezzel a módszerrel a még nem olvasó brigádtagokat kívántuk bevonni az olvasók táborába, ezért a szerződést aláírt brigádtagok csak a könyvtári tagságot és a könyvtár látogatását vállalták.

Azokban az üzemekben, ahol foglalkoztak a szocialista brigádtagok olvasómozgalomba történő bevonásával, jelentős eredmények születtek. 1968 évben e könyvtári szerződés-forma felhasználásával 222 brigád 2951 fővel teljesítette kollektív, illetve egyéni vállalását. Hogy ez mennyi új olvasót jelent, pontosan kimutatni hosszadalmas munkát jelentene, de a tapasztalatok szerint az arány meghaladja a beiratkozott brigádtagok 30 %-át. A VIDEOTON-nál 1968-ban jelentkező mintegy 500 új olvasó közül körülbelül 400 fő a szocialista brigádszerződés hatására lett könyvtári olvasó. A 14-es AKÖV-nél 43 brigádból 25 brigád kötött könyvtári szerződést.

Ezt a szerződésfajtát azonban csak az első lépcsőnek tekintettük. 1969-ben két újfajta, magasabb szintű könyvtári vállalást lehetővé tevő szocialista szerződés nyomtatványt készítettünk. Ezek konkrétabb felajánlások megtételét teszik lehetővé, felhasználásukkal biztosítható a fokozatosság, és elérhető, hogy a könyvek a brigádtagoknál - figyelembe véve természetesen olvasási kulturájukat - a legoptimálisabban segítsék elő az egyén műveltségi színvonalának emelését.

Amíg a tavaly elkészített könyvtári szerződés célja az olvasóvá nevelés volt, az új nyomtatványok egyik fajtájával azt kívánjuk elérni, hogy a könyvtárba beiratkozott brigádtagok rendszeres olvasóvá váljanak.

A másik fajta egyéni vállalás megtételére alkalmas. Itt már cím szerint kerülnek felsorolásra azok a művek, melyeknek elolvasására a brigádtag vállalást tesz. /Gyakorlatilag ez a brigádtag olvasóterve./ A forma feltételezi és megkívánja, hogy a lista összeállításánál a

SZOCIALISTA SZERZŐDÉS

a.....szak szervezeti könyvtár
és a.....brigád.....tagja
között.

A KÖNYVTÁR

elősegíti a brigádtag kulturális vállalásának teljesítését; segítséget ad az olvasandó könyvek kiválasztásában, az éves olvasási terv összeállításában, és biztosítja, hogy az így kiválasztott könyvek meghatározott sorrendben a brigádtag rendelkezésére álljanak.

A BRIGÁDTAG

általános és szakműveltsége fejlesztése érdekében a szakszervezeti könyvtártól kölcsönveszi és elolvassa a következő szak- és szépirodalmi könyveket:

A mű szerzője és címe:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....
12. ....
13. ....
14. ....
15. ....

Kelt:.....

.....
brigádtag

.....
brigádvezető ..... könyvtáros

könyvtárosok is közreműködjenek, akiknek munkáját ajánló könyvjegyzék összeállításával könnyítettük meg. A könyvtárak állományának nagysága, a nem függetlenített könyvtárosok elfoglaltsága e vállalási forma nagyszámu, tömeges elterjedését egyelőre nem teszi lehetővé.

Az 1969 évi könyvtári vállalások megtételénél általános tapasztalat az, hogy a szocialista brigádok a jól körülhatárolt, személyekre szabott vállalási formákat szivesebben használják, ami ismét aláhuzza a kulturális vállalások konkrétabbá tételének szükségességét.

A szocialista brigádok kollektív vagy egyéni könyvtári vállalásainak elterjedése, növekvő száma azért is öröndetes és igen jelentős eredmény, mert e területen kapcsolódtak és kapcsolódhatnak leginkább szakszervezeti könyvtáraink a szakszervezeti mozgalomhoz, itt a gyakorlatban is megmutatkozik, hogy szakszervezeti könyvtáraink mozgalmi intézmények. Ugyanakkor a szakszervezeti mozgalom aktivistái előtt is világosabbá válik, hogy a könyvtári munka hasznos segítője mozgalmi tevékenységünknek.

Kevesebb rendezvény mint az előző években, de sokkal meghittebb találkozója irónak és olvasónak - életnek és irodalomnak: ezek jellemezték az 1969. évi Ünnepi Könyvhétet Fejér megyében. Az írott szép szó hatnapos csendes ünneplését, amikor az Olvasó Népért mozgalom jegyében indultak városokba, falvakba és tanyákra az írott szó képviselői.

Erről beszélt a megyei megnyitón Pap László művelődésügyi osztályvezető, miközben az Ünnepi Könyvhét jelentőségét és a megye egyre korszerűsödő könyvtárügyének a fejlődését méltatta. Erről beszéltek a megnyitón az iródelegáció tagjai is, - Sánta Ferenc, Sipos Gyula, Bella István, miközben vallomást tettek a könyv szeretetéről és az élő irodalomról.

Erről tanuskoztak a meghitt, emlékeket hagyó esték Ercsiben, Nagyvenyimben, Sárosdon, Mezőkomáromban Velencén, Tabajdon, Enyingen. Írók és olvasók közösen hányták-vetették meg az olvasó néppé válás lehetőségeit, vitakoztak éjszakába nyúlóan az irodalom és az olvasás kérdéseiről.

Ercsiben Sánta Ferenc mintegy harmincöt főnyi hallgatóság előtt tartott igen bensőséges hangulatu találkozót, amelyre elsősorban a résztvevők aktivitása, az elhangzott kérdések sokasága volt jellemző. Ez egyben azt is bizonyította, hogy a szervezők igen lelkiismeretesen készítették elő az irodalmi estét. A művelődési ház irodalmi szakköre külön foglalkozáson dolgozta fel a rendezvényt megelőzően Sánta Ferenc életét és munkásságát, s a jelenlevők többsége az író valamennyi művét olvasta. Így a beszélgetés a művekre

vonatkozóan igen konkrét volt.

Sárosdra Bella István költő Varsóból jött haza a szűkebb szülőföldre írott szót ünnepelni. Az előkészítés a klubkönyvtár részéről igen jó volt. Az esten résztvevő fiatalok többsége azt is megmutatta, hogy rendszeres klubélet folyik az új intézményben. A találkozót a hallgatóság aktivitása jellemezte, sok kérdés hangzott el, nemcsak a költővendég munkásságával, hanem a megye irodalmi életével kapcsolatban is.

Ugyanez az érdeklődő részvétellel jellemezte Sipos Gyula találkozását is a nagyvenyimi olvasókkal.

Igen jól sikerült író - olvasó találkozó volt Tabajdon Tamkó Sírátó Károly költő közreműködésével. A harmincegy főnyi hallgatóság szinte a község kor és foglalkozás szerinti keresztmetszetét képezte. A kérdések itt is az élő magyar irodalom egészére vonatkoztak.

Enyingen az Irodalombarát Kör tagjaival találkozott Tamkó Sírátó Károly, és késő estébe nyúlóan záporoztak a kérdések az író felé. Az est sikerét bizonyítja az is, hogy a helyi könyvesbolt könyvvásárán az író valamennyi műve pillanatok alatt gazdára talált.

Néhány rendezvényt ragadtunk ki a sikeres Ünnepi Könyvhétiek közül. Természetesen akadt olyan is, amely sok kívánni valót hagyott hátra. Volt egy-két hely, ahol még nem értették meg az 1969. évi Ünnepi Könyvhét jelentőségét, de a többséget tekintve jó indítása volt ez a sorozat az Olvasó Népért mozgalomnak Fejér megyében is.

ÚJ MUNKATARSÁKAT köszöntünk: POÓR KLÁRÁT, aki a szombathelyi Tanítóképző elvégzése után, júniusban jött a megyei könyvtár olvasószolgálati csoportjába és KÉGLI FERENCET, aki a VIDEOTON műszaki könyvtárából márciusban jött át a megyei könyvtár módszertani csoportjába.

ZENÉS IRODALMI ESTET rendezett május 10-én a Csók István Képtárban a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár és a Fejér megyei Muzéumok igazgatósága. Az esten, mely "A magyar népművészet évszázadai I. Festett táblák 1526-1825." című kiállítás színhelyén került lebonyolításra, régi magyar dallamok és táncok szólaltak meg, korabeli hangszereken. A zeneszámokat és a költeményeket Janus Pannoniustól a XVIII. századi virágénekekig Jancsó Adrienne, Csengeri Adrienne, Kecskés András, Sallay Imre Máté és Darvas János tolmácsolták.

AZ OPERA UTJA 5. előadására április 25-én került sor a megyei könyvtárban, amikor Glinka-, Csajkovszkij- és Muszorgszkij-lemezeket hallgathattak a zene barátai. A bevezető előadásokkal kísért Zenei Estek sorozat május 28-án, Szokolay Sándor: Várnász című operájának meghallgatásával zárult. A megyei könyvtár a sorozat minden előadására bibliográfiát tartalmazó meghívót juttatott el az érdeklődőkhöz.

NAGYSIKERŰ IRÓ - OLVASÓ TALÁLKOZÓ színhelye volt április 28-án a Vörösmarty Mihály Megyei Könyv-

tár Gyermekkönyvtára: Tatay Sándor József Attila-díjas író látogatott el fehérvári fiatal olvasóhoz. A rendezvény sikerének a titka, hogy alapos előkészítés - egy könyvankét és a Puskák és galambok című film megtekintése - előzte meg a találkozót.

ÜNNEPI KÖNYVHÉT FEJÉR MEGYÉBEN 1969 címmel rotaprint sokszorosításu kiadványt jelentetett meg a megyei könyvtár. Az Ünnepi Könyvhéten megyénkbe látogató írók biográfiaiadatait, műveit és a róluk szóló válogatott irodalmat tartalmazó füzeteket a rendezvényeken megjelent olvasók között osztogatták.

"FEJÉR ÉS VESZPRÉM MEGYE TANÁCSI KÖNYVTÁRAI 1949 - 1969" címmel tájékoztatót adott ki Fejér és Veszprém megyei könyvtára. A füzet, mely a mezőszentgyörgyi könyvtár avatásának 20. évfordulójára készült, vázlatos áttekintést ad a két megye könyvtárügyének fejlődéséről, számszerű eredményeiről.

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE rendezésében Tatán, június 27-28-án sorra kerülő könyvtáros vándorgyűlésen megyénkből Dr. Farkas Józsefné vett részt.

BARANYA, FEJÉR ÉS TOLNA megye gyermekkönyvtárosainak ideai tanfolyamán, melyet június 25-től 28-ig a pécsi megyei könyvtár rendezett Szigetváron, megyénket kilenc könyvtáros képviselte. Csorba Győző megnyitója után Tibor István pszichológus Gyermeklélektan című előadása következett, majd Tüskés

Tibor író beszélt az ifjúsági irodalom néhány kérdéséről. N. Rácz Aranka az ifjúság és a könyvtár kapcsolatáról, Vörös Mihályné, a Móra Kiadó szerkesztője a jövő évi kiadói tervekről szólt. A tanfolyam hallgatói két minta gyermekfoglalkozást is láttak. Befejezésül munkatársunknak, Dr. Vargha Gyulánénak a Gyermekfoglalkozás módszerei című előadását hallgatták meg a résztvevők.

AZ ÜNNEPI KÖNYVHÉT keretében június 2-án Sipos Gyula József Attila-díjas költő találkozott a Vörös Október Ruhagyár dolgozóival, Dunaujvárosban. A másik szakszervezeti könyvtári rendezvény színhelye ugyanezen a napon a Dunai Vasmű volt, ahol Sánta Ferenc József Attila-díjas író fogadták olvasói.

TAPASZTALATCSERÉN vett részt a székesfehérvári szakszervezeti könyvtárosok egy része március 21-én Dunaujvárosban. Megtekintették a Vasművet, a hideg és meleg hengerművet, a Vasmű Vörösmarty Könyvtárát és klubját. Ezenkívül városnézés szerepelt programjukban.

LEVELEZŐ ALAPFOKU könyvtáros tanfolyamot szervezett a szakszervezeti könyvtárosok részére az SZMT központi könyvtára. Eddig Székesfehérvárról 23-an, Dunaujvárosból 15-en, vidékről pedig 22-en jelentkeztek. A könyvtárosok megkapják a tankönyvet, konzultációs előadásokon, gyakorlati foglalkozásokon vesznek részt, és szeptember végén - október elején vizsgáznak.

KÉT ÚJ RÖPLAPBIBLIOGRÁFIÁT adott ki a közelmúltban az SZMT

központi könyvtára. A kis bibliográfiai sorozatának 15. darabja a Költészet Napjára ad válogatást, míg a következő, a 16. sorszámú évfordulóra készült: "100 éve született Martin Andersen Nexő" címmel a nagy dán író mutatja be az olvasónak.

REPREZENTATÍV tájékoztatókat adott ki a Dunai Vasmű Vörösmarty Könyvtára és a Könyvüfémmű szakszervezeti könyvtára. A kiadványokat az SZMT Központi Könyvtára gondozta. Tartalmas, és a korszerű tipográfiai elveket érvényesítő összeállításuk feltétlenül igényességre utal, jó a nyomdai kivitelezés is. Ötletes az ezüst alapszínű borító a Könyvüfémmű tájékoztatóján. Örvendetes, hogy a két kiadvány megfelelő példányszámban látott napvilágot: 2500, illetve 3500 darab készült belőlük.

VENDÉGEINK. - Április 21-én Dr. Olga Aernandez Guevara, a kubai Nemzeti Könyvtárak és Népművelési Tanács igazgatóságáról, június 18-án Hannu Kuisma, finn újságíró látogatta meg a megyei könyvtárat. Ezenkívül egy csehszlovák és egy lengyel kulturális küldöttséget fogadott a közelmúltban a megyei könyvtár.

A NYÁRI HÓNAPOKBAN sem szünetelnek a foglalkozások a megyei könyvtár gyermekkönyvtárában. Minden héten egy alaklommal hangosfilmvetítés, vetélkedő, vidám játékok szórakoztatják a kis olvasókat. A barkácsolók is megtartják összejöveteleiket. A könyvtár legfrissebb kiállítása a szünetidő hasznos eltöltéséhez ad jó ötleteket, s ajánl természetesen olvasnivalót is a gyermekeknek.

TANULMÁNYUTRA VITTE legjobb gyermekaktiváit június 19-én a bicskei Vajda János Járási Könyvtár. A korábbi foglalkozásokon szereplésükkel kitűnt kis olvasók megtekintették a Vajda János emlékmúzeumot Válon, majd a Vörösmarty muzeumba látogattak, Kápolnásnyékre. Az egésznapos program a gyermekek strandolásával ért véget Agárdon.

FÉLÉVE eredményesen működik az Irodalombarátok Köre az enyin-gi községi könyvtárban. Tagjai változatos program keretében ismerkednek a magyar és világirodalom nagyjaival, valamint az irodalomtudomány elméleti kérdéseivel. Legutóbb Tamkó Sirató Károly költő és műfordító találkozott az Irodalombarátok Körének tagjaival.

A KÖNYV ÉS A KÖNYVTÁR szerepéről tartott előadást a pátkai értelmiségi klubban Florián Ferencné községi könyvtáros. A mindvégig élénk érdeklődéssel kísért előadást vita követte, majd a résztvevők megtekintették a könyvtár erre az alkalomra rendezett kiállítását.

A KAJÁSZÓI FIATALOK egy kisebb, aktív csoportjának ad rendszeresen otthont a könyvtár. Az aktuális társadalmi, politikai és kulturális problémák iránt érdeklődő fiatalok vitáihoz, önképzéséhez nagy segítséget ad a községi könyvtár.

A MAGYAR TELEVIZIÓ riportműsorának színhelye volt május elején a megyei könyvtár olvasóterme. A telerecordingra rögzített műsoranyagot a Szülők, nevelők

egymás közt című rovatában, május 26-án sugározta a televízió.

VÁROSUNK MULTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE címmel Dr. Kócsa László, a Városi Tanács VB elnökhelyettese tartott érdekes előadást június 26-án a megyei és a városi könyvtár dolgozóinak.

A JUBILEUMI OLVASÓMOZGALOM szervezése jó ütemben halad. Művenként mintegy 600 nevező lapot igényeltek eddig a megye területéről a szakszervezeti könyvtárosok.

KÉTHETES KÖNYVTÁROS TANFOLYAMON vesz részt a szakszervezeti iskola keretén belül Velencén Pest, Nógrád és Fejér megye szervezésében megyénk 20 szakszervezeti könyvtárosa, és sajátítja el az alapfoku ismereteket.

HOSSZU IDŐ UTÁN ez év májusában megkezdte működését az Építőipari Vállalat komplex telepén létesített 1200 kötetes szakszervezeti könyvtár. Az első két kölcsönzési napon több mint 70 olvasó iratkozott be.

TIZ SZINNYOMÁSÚ könyvtári propaganda plakátot készítettett az Építők rotaüzemében öt megye szakszervezeti központi könyvtára. A plakáttal Fejér megye összes szakszervezeti könyvtárát is ellátják.

A SZOCIALISTA BRIGÁDOK könyvtári vállalásainak megtételére készített szocialista szerződés nyomtatványokat - tekintettel a tömeges igénylésre - az SZMT Központi Könyvtára utánnyomással újra kiadta.